

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Yana Belomoina

**PROČ POTŘEBUJEME ARCHITEKTURU? DVA MOŽNÉ
PŘÍSTUPY**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Tourek, Ph.D.

Praha 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 13.01.2023

.....

Yana Belomoina

Poděkování

Ráda bych vyjádřila veliké poděkování Mgr. Jiřímu Tourkovi Ph.D. za pomoc při psaní mé bakalářské práce, za dobré rady a inspiraci, ochotu se mnou spolupracovat a také za možnost zúčastnit se jeho skvělých přednášek, které mě inspirovaly k napsání této práce.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Stručný popis biografie a hlavních bodů v odborné činnosti autorů	9
3. Komparativní část.....	12
3.1. Jak autoři nahlízejí na architekturu?	12
3.2. Co je podle nich hlavním účelem architektury?.....	13
3.3. Jak architektura podle nich ovlivňuje člověka a společnost?	15
3.4. Proč podle autorů společnost potřebuje architekturu?	17
3.5. Jak se změnil pohled na architekturu od doby W. Gropia k době P. Goldbergera?	19
4. Definice pojmu architektura	24
4.1. Definice pojmu architektura podle Waltera Gropia:	26
4.2. Definice pojmu architektura podle Paula Goldbergera	28
5. Walter Gropius: úvahy o architektuře, hlavní téze knihy „Scope of Total Architecture“	30
5.1. Plán celostního vzdělávání architekta podle koncepce Bauhausu	30
5.2. Kreativní rozvoj osobnosti	32
5.3. Návrh.....	33
5.4. Moderní architekt v industriální společnosti.....	34
5.5. Styl.....	35
5.6. Totální architektura.....	37
6. Paul Goldberger: úvahy o architektuře, hlavní téze knihy „Why Architecture Matters“	39
6.1. Vztah kultury a architektury	39
6.2. Architektura jako umění.....	40
6.3. Architektura jako prostor	41
6.4. O čase	42

7. Závěr	44
8. Bibliografie	47

1. Úvod

Architektura budov, staveb, městské krajiny se vyvíjela tak dlouho a zdomácněla lidskému vnímání natolik, že tento pojem nevyžaduje vysvětlování ani lidem, kteří mají ke stavebnictví velmi daleko... Jaké máme asociace se slovem "architektura" v jeho klasickém smyslu? Jednou z možných odpovědí může být krása, obraz doby, estetické vnímání, pohodlí a komfort používání, soulad se zamýšleným účelem, dále technologie, přesnost konstrukčních výkresů, infrastruktura/inženýrské komponenty, bezpečnost, stabilita, spolehlivost a dodržování průmyslových standardů kvality. Ale to není všechno, co můžeme říct...

Kromě všeho výše uvedeného architektura ve svém jádru existuje proto, aby vytvářela fyzické prostředí, ve kterém lidé žijí, ale architektura je víc než jen vybudované prostředí, je také součástí naší kultury. Je to reprezentace toho, jak vidíme sami sebe i to, jak vidíme svět. Architektura zaujímá jedno z hlavních tvůrčích ztělesnění lidského života. Spojuje estetiku, ideologické a materiální aspekty, kreativitu a technologii. Člověk filosoficky přistupuje k vytváření životního prostředí a architektury, ve které žije. To je jedinečný rys architektury. Kolik světových názorů měl člověk v historii, tolik existuje architektonických stylů.

Architektura je pro mě technické umění, které je přítomné v každém aspektu našeho každodenního života. Žijeme, studujeme, pracujeme, nakupujeme, navštěvujeme svého lékaře uvnitř staveb vytvořených jedním nebo několika architekty. Budova může být funkčnější nebo krásnější než jiná, tradičnější nebo modernější a inovativnější, ale vždy jde o stavbu, která nejprve vznikla v mysli architekta a poté ji vytvořili stavitelé. Od té doby, co člověk opustil jeskyně a začal budovat své první bydliště, byla přítomna jak primitivní architektura, tak stavitelství, které se vyvíjely k tomu, co máme dnes. Způsoby projektování architektury a stavitelství budov se také hodně vyvíjely. Když jsem začala studovat urbanismus na architektonické škole, kresby se dělaly ručně, tužkou na papíru (dnes to už nezvládám), proto se můj vztah k architektuře měnil z lásky na nenávisť a naopak. Ale nakonec architektura zůstala provázet můj život pravděpodobně až do konce. Zde uvádím několik důvodů, proč bychom podle mého názoru já a všichni měli milovat architekturu:

- Architektura vypráví příběh. Je hluboce spjata s její dobou a polohou. Je to takové okno do historie, otevřená kniha, která potěší naši fantazii. Naše vzpomínky jsou plné architektury. Vzpomeňte si na kostel na vánočním trhu v dětství, na chatu v lese nebo na svůj první byt...

- V architektuře je láska. Láska ve vztahu mezi architektem a jeho řemeslem. Láska mezi řemeslníkem a jeho materiály. Láska v detailech a ve vytváření něčeho většího.
- Má velký vliv na životy lidí. Myslím, že 90% svého života trávíme v umělém prostředí. Architektura má více než jakákoli jiná umělecká forma dopad na zdraví a pohodu lidí.
- Pro lidské dobrodružství. Od nápadu k použití architektura je něco, co je třeba sdílet, něco, co se bude vyvíjet a spojuje lidi, ať už při vytváření nebo používání.
- Je to vizuální potěšení. Architektura nám může způsobit radost. Oslovuje všechny naše smysly prostřednictvím svých různých tvarů, forem, textur, barev, objemů.

Než se ale pokusím odpovědět na otázku, proč architekturu potřebujeme, samostatně, obracím se na dva autory a dva odlišné přístupy k problematice architektury, které jsem si pro svou práci vybrala. Práce tedy bude vycházet především z rozboru a komparace dvou textů: „Why Architecture Matters“ (dále pro přesnost svého překladu budu používat ruský překlad knihy s názvem “Zachem Nuzhna Arhitektura”) Paula Goldbergera a „Scope of Total Architecture“ (dále pro přesnost svého překladu budu také používat ruský překlad knihy s názvem “Krug Total’noi Arhitektury”) Waltera Gropia. Walter Gropius byl německý architekt a zakladatel školy Bauhaus, vlivného uměleckého a návrhářského hnutí 20. století. Je známý pro svou novátorskou práci v modernistické architektuře a svou roli ve vývoji tzv. mezinárodního stylu. Paul Goldberger je současný americký architektonický kritik a novinář. V současné době je přispívajícím redaktorem na Vanity Fair, kde píše o architektuře a návrhu, a dříve psal pro The New Yorker, The New York Times a další publikace. Tito autoři jsou v mnohém odlišní a jejich práce i kontext tvorby se velmi liší. K těmto rozdílům se dostanu později, na příslušném místě.

K výběru literatury jsem se nedostala náhodou. Obě knihy jsou mi blízké kvůli příležitosti studia na architektonické škole, o které jsem zmínila dříve. Knihu Waltera Gropia považuji za jeden ze základů pro urbanistické specializace, obsahuje mnoho důležitých informací pro porozumění tomu, proč stavíme budovy a pro koho, a tyto znalosti mi na mé vzdělávací cestě opravdu chyběly. Navzdory tomu, že autorovo dílo lze v naší době považovat za zastaralé, problémy, kterých se Walter Gropius dotýká, jsou stále aktuální. S druhou knihou od kritika Paula Goldbergera jsem se seznámila poměrně nedávno, ale zdá se mi, že je to nejpotřebnější kniha pro ty, kteří se zajímají o architekturu, ale nemají speciální znalosti. Toto není historie architektury nebo úvod do architektonické teorie, ale tato kniha je

podle mého názoru pokus vysvětlit povahu architektonické zkušenosti. Je to jakýsi exkurz do dějin architektury především 20. století a diskuzí o roli různých směrů a pohledů. Svůj výběr vysvětluji touhou pracovat nejen se dvěma odlišnými přístupy k problematice a styly psaní, ale také pro mě zajímavou cestou z jednoho období do druhého prostřednictvím interakce “staré” a “nové” školy.

Pro řešení problematiky, kterou ve své práci nastoluji, musím provést systematickou analýzu myšlenek autorů na dané téma. V první části práce jsem se rozhodla provést komparativní analýzu, která mi pomůže uvidět rozdíly a podobnosti v přístupech autorů, proto tato část bude rozdělena na další podkapitoly do menších témat, které mi později poskytnou příležitost odpovědět na hlavní otázku. V této komparativní části své práce uvádím postoje těchto autorů k problematice, jak nahlíží na architekturu, co je jejím hlavním cílem, jak působí na člověka a společnost a proč společnost architekturu potřebuje? Dále se po provedení srovnávací analýzy pokusím podat vlastní definici architektury na základě vlastních znalostí a zkušeností v oblasti projektování a také uvést dva protichůdné pohledy na architekturu od autorů pro širší pochopení problematiky. Za stejně důležité považuji také provést stručný rozbor knih, které беру jako základ své práce, a jejich hlavních bodů abych se ještě hlouběji ponořila do atmosféry úvah autorů a také využila maximum materiálu k zodpovězení na hlavní otázku mé práce.

Témata, která ve své práci nastoluji, považuji za velmi důležitá pro společnost. Věřím, že studium našeho fyzického prostředí je neméně důležité než studium procesů, které probíhají ve společenském životě. Tyto procesy se totiž odehrávají v tomto samotném obalu, kterému říkáme architektura. Postupem času začal problém důležitosti architektury pro život lidí provázet všechny ostatní obory, které studují člověka a jeho místo v tomto světě, neboť architektura je jedním z nejdůležitějších prvků toho, co tento svět konstruuje. Zdá se mi, že právě tento přístup k architektuře mi chyběl během mého studia architektury a urbanismu, což mi neumožnilo stát se plnohodnotným specialistou a pochopit podstatu profese, takže věřím, že moje práce by mohla být užitečná jak pro studenty architektury, tak pro lidi, kteří teprve začínají studovat architekturu z hlediska jejího vlivu na člověka, a samozřejmě pro ty, kteří se zajímají o teorii architektury a umění obecně.

2. Stručný popis biografie a hlavních bodů v odborné činnosti autorů

Walter Gropius (1883-1969), německý architekt, designér, jeden ze zakladatelů funkcionalismu a zakladatel slavné školy Bauhaus. Narozen 18. května 1883 v Berlíně, studoval na Vyšší technické škole v Berlíně a Mnichově. Velký význam pro jeho budoucí tvorbu měla práce v dílně P. Behrense, jejímž žákem byl také Le Corbusier.

Celoevropskou slávu Gropiu přinesla budova obuvnické továrny Fagus v Alfeldu (1911-1916) a tovární komplex v Kolíně nad Rýnem (1914). Po první světové válce dostal pozvání do čela umělecké školy ve Výmaru. Gropius aktualizoval učební plán a rozšířil školu, která v roce 1919 dostala název „Bauhaus“ a v roce 1925 ji přenesl do Dessau. Za jedno z nejlepších děl W. Gropia je považována budova Bauhausu, kterou postavil v letech 1925-1926 v Dessau. S téměř úplnou absencí dekoru je jasně odhalen konstruktivní základ struktury. Tyto rysy jsou charakteristické pro moderní funkcionalismus. Bauhaus se stal mezinárodním uměleckým centrem. Gropius se tam snažil zavést univerzální flexibilní studijní plán, který by maximalizoval rozvoj individuálních tvůrčích schopností studentů, o tom podrobněji v následujících částech práce.

V roce 1928 Gropius opustil funkci ředitele Bauhausu a přestěhoval se do Berlína. Koncem dvacátých a začátkem třicátých let, po vybudování divadla v Jeně, se jeho pozornost obrátila především k tvorbě průmyslových staveb, levného bydlení pro dělníky, družstevních obchodů a domů. Styl, ve kterém W. Gropius pracoval, měl jen málo společného s neoklasicismem, který byl oficiálním architektonickým stylem nacistického Německa, a tak byl v roce 1934 nucen emigrovat do Londýna, kde spolu s M. Fryem založil vlastní společnost, která existovala tři roky. V roce 1937 se W. Gropius přestěhoval do Spojených států a stal se profesorem a vedoucím katedry architektury na Harvardské univerzitě, kde vyučoval až do roku 1952. Mezi jeho díla ze 40.-60. let 20. století patří Harvard Graduate Center v Cambridge (Massachusetts) (1949–1950), univerzitní budovy v Bagdádu (od roku 1960), budova amerického velvyslanectví v Aténách (1957-1961) a mrakodrap American Airlines v New Yorku (1958-1963).

Walter Gropius je autorem několika knih o teorii architektury: “Bauhaus” 1919-1928 (1938), “Scope of Total Architecture” (1955) a “Apollo in a World of Democracy” (1967).

Celkově byl klíčovou postavou ve vývoji moderní architektury a sehrál významnou roli ve formování oboru prostřednictvím své práce pedagoga, architekta a obhájce integrace umění a průmyslu. Zemřel v Bostonu 5. července 1969.

Paul Goldberger (narodil se v roce 1950), současný kritik, akademik, spisovatel, kterého The Huffington Post nazval „vůdčí postavou kritiky architektury“, je přispívajícím redaktorem na Vanity Fair. Od roku 1997 do roku 2011 sloužil jako kritik architektury pro The New Yorker, kde psal slavný sloupek časopisu „Sky Line“. Je také držitelem Joseph Urban Chair in Design and Architecture na The New School v New Yorku. Byl dříve děkanem Parsons School of Design, oddělení The New School. Svou kariéru začal v New York Times, kde byla jeho kritika architektury v roce 1984 oceněna Pulitzerovou cenou za význačnou kritiku, což je nejvyšší ocenění v žurnalistice.

Goldberger je autorem několika knih, naposledy “Why Architecture Matters”, kterou ve své práci uvádím, a “Building Up and Tearing Down: Reflections on the Age of Architecture” a souboru několika esejů o architektuře. Kronika Paula Goldbergera o procesu přestavby Ground Zero s názvem “Up From Zero: Politics, Architecture, and the Rebuilding of New York”, která vyšla na podzim roku 2004 byla jmenována jednou z pozoruhodných knih New York Times za rok 2004.

Autor přednáší po celé zemi na témata architektury, návrhu, památkové péče a měst a vyučuje na Yale School of Architecture, Graduate School of Journalism na University of California a na The New School v New Yorku. Jeho odborná činnost získala kromě Pulitzerovy ceny řadu ocenění, včetně prezidentské medaile Městské umělecké společnosti v New Yorku, medaile Amerického institutu architektů a čestné medaile nadace New York Landmarks Preservation Foundation, udělené jako uznání toho, co nadace nazvala nejvyváženější, nejpronikavější a nejpoetičtější analýzou architektury a návrhu v zemi. V květnu 1996 starosta New Yorku Rudolph Giuliani udělil mu cenu New York City Landmarks Preservation Commission’s Preservation Achievement Award jako uznání dopadu jeho psaní na památkovou péči v New Yorku.

Často se objevuje ve filmech a televizi, kde diskutuje o umění, architektuře a městech. Působil také jako zvláštní konzultant a poradce pro otázky architektury a plánování pro několik významných kulturních a vzdělávacích institucí, včetně Morgan Library v New Yorku, Corcoran Gallery of Art ve Washingtonu, DC, Carnegie Science Center v Pittsburghu,

a univerzity Cornell a Harvard. Autor je zcela vysoce respektovanou a vlivnou osobností v oblasti architektury, je známý svou odbornou činností a je zástupcem dobrého návrhu. Paul Goldberger bydlí v New Yorku.

3. Komparativní část

3.1. Jak autoři nahlízejí na architekturu?

Začnu citátem z Waltera Gropia: *“Rád bych se proto pokusil nastínit možný cíl strategického plánování pro svou profesi, architekturu, v kulturním a politickém kontextu naší průmyslové civilizace. Nejprve se pokusím uvést tuto definici: Dobré plánování považuji za vědu i umění. Jako věda analyzuje lidské vztahy, jako umění spojuje lidskou činnost v kulturní syntézu.”*¹ Gropius pohlíží na architekturu jako na mocný prostředek, který buduje náš život. Opírá se o pohled, podle kterého architektura spojuje prostorovou organizaci života lidského kolektivu s uměleckou činností a vědecko-technickým pokrokem. Jeho “Totální architektura” je adresována veřejnosti všech lidí, znamená integraci všech lidských tvůrčích schopností, a proto Gropius trvá na rozvoji kreativní osobnosti a také na vhodném vzdělávacím systému pro budoucího architekta. Tato architektura má za svůj ideál harmonickou rovnováhu sociálních a biologických charakteristik člověka a jeho prostředí.

Pokud přejdeme k druhému úhlu pohledu, který ve své práci uvádím, pak podle Paula Goldbergera: *“Architektura je bezpochyby nejuplnějším materiálním ztělesněním myšlenky lidské společnosti, nejjistějším způsobem, jak vyjádřit v konkrétní podobě naši víru v existenci základu pro vzájemné porozumění mezi lidmi. Přístup společnosti k budování často vypovídá vše, co je třeba vědět o její hodnotách”*². Z toho můžeme usoudit, že architektura se vyvíjí v souladu s materiálními podmínkami a ideologií konkrétní společenské formace. Vzhledem také k sociálním, ekonomickým, politickým podmínkám architektura má své vlastnosti a rysy, které jsou charakteristické pro každý daný systém společnosti. Spolu s průběhem historického vývoje se mění i architektura. Dějiny architektury nám dávají příklady architektonických děl, která v určitých epochách a za určitých podmínek vyjadřovala realistické progresivní společenské trendy, i když tyto trendy byly omezeny určitými hranicemi (starověké Řecko, renesance v Itálii a v jiných zemích, určitá období vývoje české architektury a architektury národů jiných zemí). Spolu s tím jsou známy i takové epochy v dějinách architektury, kdy její díla vykazovala idealistický vztah k realitě, projevující se ve vyjádření náboženských, mystických představ a pocitů, které se odehrávaly v architektuře feudální společnosti (románská, gotická, baroko). “[...] architektura je nejdůležitějším

---

¹ Gropius, Walter. *Krug total'noi architektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 150

² Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 6

symbolem, protože odráží společnou zkušenost více než jakékoli jiné umění a je působivější než jiné plody společné kulturní zkušenosti”³, píše ve své knize Goldberger.

3.2. Co je podle nich hlavním účelem architektury?

Dokonalá architektura podle Gropia spojuje lidské vztahy, věci, prostorové prostředí života, technologie a materiály, stejně jako umění, tj. malířství, sochařství, divadlo a umělecká řemesla, do celistvé jednoty.

Gropius věřil, že cílem architektury vždy zůstává vytvářet prostor a objekty. V tom žádná technika a žádná teorie nemůže nic změnit. Trojrozměrný objekt může být složen z jakýchkoli materiálů a “umělecký génius” nachází prostředky a způsoby, jak použít materiály jako sklo a kov k uspořádání uzavřených prostor a neprostupné fyzičnosti. Tedy myslím, že architektura je ze své podstaty trojrozměrné umění. Její účelem je vytvořit umělé hmotné a duchovní prostředí pro lidské obydlí. Její kompoziční, prostorová podstata a materiál jsou mocným nástrojem ideologického a estetického působení na člověka. Kromě tří dimenzí v architektuře hraje roli i dimenze čtvrtá- to je lidský život v architektonickém prostoru.

*“Dobrá architektura se musí stát projekcí života samotného, což znamená hlubokou znalost biologických, sociálních, technických a uměleckých problémů.”*⁴ Proto myslím, že autor má na mysli, že předmětem architektury je utváření prostorového prostředí člověka, které tvoří rámec jeho života, chování, vztahů k druhým lidem s ohledem na biologické a sociální podmínky. Její problémy jsou tedy lidské povahy. A proto podle mého názoru existuje několik různých způsobů, jak lze architekturu vnímat jako projekci našeho života:

- Na architekturu lze pohlížet jako na projekci našich hodnot, přesvědčení a aspirací. Návrh budovy nebo prostoru může odhalit mnohé o tom, co je pro nás důležité, a může sloužit jako symbol nebo vyjádření toho, kdo jsme jako společnost;
- Architektura utváří způsob, jakým žijeme. Prostory, které obýváme, mají významný dopad na náš každodenní život a návrh těchto prostor může naše aktivity a interakce buď usnadňovat nebo naopak komplikovat;

---

³ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 46

⁴ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 13

- Architektura má moc transformovat, což znamená, že dobrá architektura může transformovat způsob, jakým žijeme a jak spolu vzájemně komunikujeme. Může vytvářet nové příležitosti a zlepšovat kvalitu života lidí.
- Konečně lze architekturu vnímat jako projekci našich snů a tužeb. Když navrhujeme a stavíme nový prostor, máme možnost vytvořit něco, co odráží naši vizi budoucnosti a naše představy o tom, co je možné. V tomto smyslu lze architekturu vnímat jako způsob, jak uvést do života naše sny a touhy.

Při plánování svého prostředí člověk plánuje svůj budoucí život, a nakonec i sebe. Z toho vidíme, že: *“Klíčem k úspěšnému přebudování našeho prostředí, což je největší úkol architekta, bude odhodlání učinit dominantním faktorem lidský prvek”*⁵, psal Gropius.

Na druhou stranu Paul Goldberger ve své knize věnuje velkou pozornost práci K. Harriese a jeho koncepci etické funkce architektury, pro vysvětlení svého přístupu k problematice účelu architektury, tedy cituje: *“Harries psal, že povinností architektury je „vyprávět příběh o tom, jak bychom měli žít v moderním světě“. Taková architektura je vždy veřejná, nikoli soukromá, a proto potvrzuje vedoucí roli společnosti, poskytuje nám půdu pro vzájemné porozumění a inspiruje nás. “Architektura má etickou funkci v tom smyslu, že nás povolává z každodenního života a připomíná nám hodnoty, kterými bychom se jako členové společnosti měli v životě řídit; slibuje nám lepší život a nutí nás alespoň o krok blíže k ideálu,” psal Harries. “Jedním z úkolů architektury je zachovat alespoň nepatrný fragment utopie a takový fragment nevyhnutelně zanechá trn v našem srdci, inspiruje utopické sny a nutí nás usilovat o jiný a lepší svět.”*⁶ Tedy předpokládám, že určitá budova, určitý architektonický styl jakékoli budovy může nést určitý soubor hodnot, záměrně či nevědomě vložených do jejího vzniku. Etické hodnoty architektury ovlivňují to, jak se vyvíjí životní postoj člověka a jeho hodnotové orientace: *“[...] architektonické hodnoty jsou lidské hodnoty nebo nejsou cenné.”*⁷ (Frank Lloyd Wright, 1932). Proto každé historické období odpovídá určitému stylu architektury, a proto se s příchodem nového období mění hodnoty a významy, které se odrážejí v architektuře toho či onoho směru a doby. Zároveň si to myslím tak, že etická funkce architektury se týká způsobu, jakým může architektura utvářet a ovlivňovat to, jak lidé žijí a vzájemně se ovlivňují, a způsoby, kterými může přispívat k jejich pohodě a

⁵ Gropius, Walter. *Krug total'noi architektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 57

⁶ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 90

⁷ Wright, F. Lloyd. (1932). *The disappearing city*. New York: W. F. Payson. [online] Dostupné z <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015047936219&view=1up&seq=4>

štěstí. Někteří lidé tvrdí, že dobrá architektura by měla být jenom funkční a esteticky příjemná. Jiní věří, že architektura má sociální a politický rozměr a že by se měla používat k řešení problémů, jako je nerovnost, udržitelnost a sociální spravedlnost. V konečném důsledku etická funkce architektury závisí na hodnotách a přesvědčeních člověka o tom, co přispívá k dobrému a smysluplnému životu. *“Líbí se mi Harriesova myšlenka etické architektury, protože z ní vyplývá, že ačkoliv architektura je estetickým zážitkem, nezapadá do stejné kategorie jako výtvarné umění nebo hudba. Naopak, je to způsob, jak zajistit naše nejzákladnější potřeby, a nikoli luxus, který lze v těžkých časech opustit. V době nouze se etická architektura stává důležitější, když může dosáhnout svého plného potenciálu a stát se tím nejlepším symbolem toho, co chceme a o čem sníme.”*⁸, píše P. Goldberger.

3.3. Jak architektura podle nich ovlivňuje člověka a společnost?

*“Myslím, že současnou situaci lze shrnout takto: došlo k rozchodu s minulostí, což nám umožňuje pochopit nové aspekty architektury odpovídající technické civilizaci, ve které žijeme; morfologie mrtvých stylů byla zničena a my jsme znovu získali poctivost v myšlenkách a pocitech; široká veřejnost, dříve lhostejná ke všemu, co souviselo se stavebnictvím, je vyvedena ze stavu apatie; v širokých kruzích vznikl osobní zájem o architekturu jako něco, co se týká každého v každodenní existenci; konečně se směr budoucího vývoje jasně projevil v celé Evropě.”*⁹, psal W. Gropius.

Na počátku 20. století se člověk z historického hlediska ocitl v nových podmínkách. Po vědeckém, technologickém a ekonomickém skoku se lidé začali stěhovat do města, které poskytovalo nové pracovní příležitosti a vyšší životní úroveň. Při zvažování otázky vlivu architektury na člověka v kontextu knihy W. Gropia je třeba vzít v úvahu to, že až do poloviny 20. století se formování architektonického prostředí uskutečňovalo v souladu s modernistickými myšlenkami. Tehdejší architektura je v rámci tohoto proudu uvažována a formována jako celek, v němž má každý prvek svou funkci a je podřízen společnému estetickému cíli. Zároveň Gropius formuluje základní principy Bauhausu: forma určuje funkci a každý předmět musí plně splňovat svůj účel, to znamená plnit své praktické funkce, být pohodlný, levný a krásný, jednoduchý a funkční návrh který lze replikovat, syntéza

---

⁸ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 90-91

⁹ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 48

architektury, umění a průmyslu. Gropius věřil, že architektura musí být funkční, výhodná a orientovaná na technologii masové výroby, aby byla přístupná veřejnosti. Podle Waltera Gropia má architektura moc pozitivně ovlivňovat život lidí. Věřil také, že návrh budov a prostor může ovlivnit fyzickou, duševní a sociální pohodu lidí. Dobrá architektura tedy může zlepšit kvalitu života a proto architekti mají společenskou odpovědnost navrhovat budovy, které splňují potřeby lidí, kteří je budou používat

*“O vlivu architektury a konstrukce na charakter a jednání člověka nelze pochybovat. Vytváříme budovy a pak budovy vytvářejí nás. Určují běh našeho života.”*¹⁰ (Winston Churchill, 1924)

Domnívám se, že vše, co člověka obklopuje, v té či oné míře ho ovlivňuje. Jednoduché tvary nebo složité tvary, to všechno lidé vnímají různě, někdy vědomě někdy nevědomě, to vše ovlivňuje lidský život, emoce, chování, myšlenky, náladu. Někdy může prostor kolem člověka potlačit jeho stav, způsobit nepohodlí, nebo naopak přispět k efektivitě, pomoci soustředit se. Vše kolem nás se skládá z různých geometrických tvarů a všechny tyto tvary provázejí nás celý život, od malých předmětů a prvků až po architektonické stavby nebo velké přírodní formy.

Paul Goldberger věnuje celou kapitolu své knihy vzpomínkám z jeho dětství a tomu, jak architektonické prostředí, ve kterém vyrůstal, ovlivnilo mnoho aspektů jeho života, formování a vnímání okolního prostředí: *“[...] jsem naprosto přesvědčen, že každý z nás vidí, cítí, je utvářen vlivem svého raného materiálního prostředí v podstatě stejným způsobem, jako se to stalo mně. Z takových jednotlivostí konstruujeme něco jako zobecněnou schopnost smyslového vnímání.”*¹¹ A s tím se nedá diskutovat. Architektura je zde spojena s pamětí, s těmi, kdo ji vytvořil, s historickou dobou, ve které byla postavena, s tím, jak jsme vyrůstali a jak jsme s ní v naší osobní minulosti komunikovali.

Podle mého názoru architektonická paměť se týká způsobu, jakým si lidé pamatují a jsou ovlivněni fyzickými prostory, které obývali nebo zažili. Předpokládám, že prostředí, ve kterém trávíme čas, může mít silný dopad na naše vzpomínky, emoce a chování, zejména v dětství, kdy se stále vyvíjíme a poznáváme svět kolem nás. Například dítě, které vyrůstá v

---

¹⁰ Churchill, Winston. Addressing the English Architectural Association, 1924. [online] Dostupné z <https://jemastl.com/2015-2-16-was-winston-churchill-an-architect/>

¹¹ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 279

domě s velkou, otevřenou zahrádkou, může mít velmi odlišné vzpomínky a zkušenosti než dítě, které vyrůstá v malém městském bytě. První může mít více příležitostí pro venkovní hry a kontakt s přírodou, zatímco druhý může mít větší přístup k památkám a rytmu města. Tyto rozdíly v prostředí mohou utvářet způsob, jakým dítě myslí, cítí a chová se, a mohou dokonce ovlivnit jeho dlouhodobý vývoj a pocit sebe sama.

Podobně i návrh a uspořádání domova nebo školy může ovlivnit jeho chování a prožívání. Nepořádek a chaotický prostor může být více stresující a zahlcující, zatímco dobře organizované a esteticky příjemné prostředí může být příznivější pro učení a kreativitu. Celkově myslím, že architektonická paměť může hrát významnou roli při utváření vývoje člověka a pocitu sebe sama a je důležité, aby rodiče a pečovatelé chápali, jaký dopad mohou mít fyzické prostory, ve kterých dítě tráví svůj čas.

Proto dál autor uvádí: *“Ale nakonec obsah naší architektonické paměti nejvíce určují stavby, se kterými den co den koexistujeme. Nepůsobí tak ohromujícím dojmem jako každá katedrála a jen občas nám odhalí nekonečný horizont možností, který je tak charakteristický pro vynikající architektonická díla. Máme-li ale opravdu štěstí, jsou to právě ty stavby, se kterými je náš život nejtěsněji spjat, které nám poskytují potřebnou kombinaci vnějších podnětů a ochrany, živosti a klidu – a to dělají tak potichu, že často nevěnujeme pozornost jejich nejcenějším darům.”*¹² Dá se říci, že pokaždé, když vyjdeme ven, ocitneme se v takové obrovské galerii budov. Ale ne vždycky si toho můžeme všimnout, protože musíme spěchat do práce, do obchodu nebo prostě proto, že jsme již na tuto každodenní rutinu zvyklí. Ale v jednu chvíli nás něco zastaví, přiměje nás jít pomaleji a rozhlédnout se, znovu se podívat na to, co je našim očím známé a to, co nás každý den obklopuje.

3.4. Proč podle autorů společnost potřebuje architekturu?

Již v první části knihy „Od autora“ se Gropius vyznává ze své lásky ke kráse a kreativitě a dává toto spojení na roveň štěstí. Štěstí je podle Gropia jediným způsobem, jak „jasně ztělesnit“ kreativitu. Dal si za cíl změnit přístup k práci moderních architektů, k hodnotám i ke způsobům a metodám navrhování a výstavby, aby spojením myšlenek a pocitů dosáhl „viditelného vyjádření skutečné demokracie“.

---

¹² Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 300

Podle Waltera Gropia *"[...] stvoření krásy a utváření hodnot a standardů je nejnítěrnější touhou člověka, která ho směřuje hlouběji a intenzivněji než potřeba pohodlí. V našem každodenním úsilí o vybudování nepropustných střech nad hlavou milionů lidí bez domova na to až příliš snadno zapomínáme"*¹³. Ve třetí části své knihy "Plánování a bydlení" Gropius zmiňuje tzv. nerozvinuté země, aby nakreslil paralelu mezi námi a jimi, abychom viděli, že v honbě za pokrokem a něčím neznámým jsme ztratili onu nit chápání toho, co člověk skutečně potřebuje: *"Jednu věc si zpravidla pamatují lépe než my, že člověk žije i honbou za štěstím a mrzí mě, že ze strany architektů existuje tak málo studií, co přesně slouží jako nezbytná podmínka pro toto nechvalně známé "štěstí". Bývaly doby, kdy si architekti mysleli, že jeho hlavní podmínkou je nepropustná střecha, ale od té doby jsme se naučili, že i když taková střecha dokáže udržet déšť, nemusí to nutně zaručovat šťastné lidské klima"*¹⁴. Na základě tohoto můžeme usoudit, že společnost a člověk potřebují architekturu především k tomu, aby se cítili šťastní. Důležitou překážkou pro studium povahy štěstí je jeho nejistota, která vede k nekonečnu podmínek, takže jakákoliv nejmenší vada může způsobit štěstí nenapravitelné škody. Výčet podmínek štěstí by změnil jeho studium ve špatné nekonečno.

Podle mého názoru štěstí je schopností mít: své místo, své lidi a vlastní činnost, která člověka inspiruje. Pojem „vlastní místo“ se obvykle ztotožňuje s místem narození a dětství, které se postupem času rozšiřuje. Tedy myslím, že výchozí buňkou vlastního místa může být především koncept domova jako místa, kde život plyne od narození až po smrt, kde prožíváme nejlepší chvíle svého života. Ale úvahy o vztahu architektury a štěstí jsou proto oprávněné pouze ve vztahu k vlastnímu domovu. Myslím, že představa, že veškerá architektura může způsobit příval endorfinů u každého člověka, zní kvůli rozdílům mezi lidmi, kulturami a dobou jako utopie. Dnešní kultura je příliš různá a období, ve kterém žijeme, je velmi složité a, dá se říci, tragické. Tragédie je tedy častěji zjevnější než štěstí. Pokud dříve bylo možné vyčlenit jeden směr architektury, vyjadřující myšlenku štěstí celé konkrétní společnosti, nyní je to již není možné...

Je známo, že architektonické prostředí se může vyznačovat zvláštní lidskou srdečností, ale také může být vnímáno jako vůči člověku chladné, až nepřátelské. Emoční stavy odpovídající těmto způsobům vnímání prostředí jsou spojeny s projevem potřeby emocionálního kontaktu. Proto Paul Goldberger za důležitější lidskou potřebu architektury

---

¹³ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 70-71

¹⁴ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 70

považuje také citovou vazbu: *“Architektonická kreativita je neoddělitelně spjata s pochopením toho, že budovy vyvolávají v lidech emocionální odezvu. Dokážou nás nutit cítit a také myslet. Architektura se stává nezbytnou ve chvíli, kdy nám dává střechu nad hlavou, ale zároveň v nás probouzí radost, smutek, úctu či zmatek. Je potřeba, když vzbuzuje mír nebo působí potěšení, a musíme přiznat, že neméně potřebná je, když probouzí úzkost, hořkost nebo strach. Budovy jsou schopny toho všeho a ještě mnohem více.”*¹⁵

Podle mého názoru vnímání architektonického prostředí je vždy jakoby doprovázeno hodnocením člověka k postoji architekta k němu, nepřímo se projevujícím v architektuře. Vše, co ho na konkrétním architektonickém objektu vzrušuje a přitahuje, mu připadá jako adresováno jemu osobně a lhostejnost prostředí, jeho beztvorost má někdy až depresivní emocionální dopad.

Architektonické prostředí vytváří určité obrazné pozadí hlavních životních událostí člověka a jeho hlavních pocitů, a proto je samo příčinou probuzení těchto citů. Známa ulice, domov nebo město, spojené v paměti s hlavními událostmi lidského života, slouží jako zdroje hlubokých pocitů po celý život člověka.

Neméně je pro Goldbergera důležitý i historický kontext protože architektura dokáže vyvolat pocity nostalgie a spojení s minulostí. Domnívá se, že historické budovy jsou důležité nejen kvůli své architektonické hodnotě, ale také kvůli emocionálnímu spojení, které poskytují z minulostí. Zasazoval se o zachování těchto budov a jejich začlenění do nového vývoje jako způsob, jak spojit lidi s jejich historií a kulturním dědictvím.

3.5. Jak se změnil pohled na architekturu od doby W. Gropia k době P. Goldbergera?

Pohled na architekturu ve 20. století byl ovlivněn řadou různých faktorů a trendů. Některá z klíčových témat, která se objevila během tohoto časového období, zahrnují:

1. Funkcionalismus: na počátku 20. století byl kladen důraz na navrhování budov, které byly funkční a účelné, s důrazem na praktičnost a užitek.

---

¹⁵ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 5-6

2. Modernismus: modernistické hnutí, které se objevilo ve 20. a 30. letech 20. století, odmítlo tradiční styly ve prospěch efektivnějšího, funkčního přístupu k navrhování.
3. Postmodernismus: v druhé polovině 20. století se postmoderní hnutí objevilo jako reakce na funkcionalismus modernismu. Toto hnutí zahrnovalo eklektičtější a rozmanitější přístup k navrhování a bylo charakterizováno zaměřením na historický kontext budovy.
4. Udržitelnost: v druhé polovině 20. století také rostlo povědomí o dopadu budov na životní prostředí, což vedlo k zaměření na udržitelné postupy navrhování.

Celkově se pohled na architekturu 20. století vyznačoval širokou škálou vlivů a přístupů a odrážel měnící se hodnoty a priority společnosti v tomto období. Myšlenka radikálně nové moderní architektury ve 20. století měla mnoho teoretiků a příznivců. Adolf Loos napsal svůj „Ornament a zločin“, a přestože jeho vlastní styl je obvykle vnímán v kontextu modernismu, jeho požadavek „vyloučit ornament“ se připojil k heslu „forma sleduje funkci“ jako principu modernistického architektonického hnutí, které ovládalo uměleckou komunitu v polovině 20. století. Walter Gropius, Ludwig Mies van der Rohe (1886-1969) a Le Corbusier (1887-1965) poskytli teoretický základ pro mezinárodní styl s cílem využít průmyslovou architekturu ke změně principů života společnosti. Nejdůsledněji nové principy tvarování budov vyvinul Le Corbusier. V roce 1919 v Paříži zorganizoval a vedl mezinárodní časopis *l'Esprit Nouveau* (Nový duch), který se stal platformou pro tvůrčí a teoretické zdůvodňování potřeby revize tradičních principů umělecké tvořivosti. Hlavním principem, který byl na jeho stránkách zdůrazňován, bylo využití nové technologie.¹⁶

V řadě staveb postavených ve 20. a 30. letech se Le Corbusier zásadně řídí tezí: *“Hlavní problémy moderního stavitelství lze vyřešit pouze pomocí geometrie.”*¹⁷ Budovy tohoto období jsou prodechnuty touhou geometrizovat tvary budov pomocí pravidla „pravého úhlu“, aby se vzhled domu přirovnal k jakémusi stroji přizpůsobenému člověku. Le Corbusier je zastáncem tzv. ducha série v architektuře, její strojové organizace. Hledání nových architektonických forem probíhalo ve 20. a 30. letech 20. století na základě pečlivého zvažování různých funkčních úkolů, které stále více diktují kompoziční řešení, jak pro vnitřní

---

¹⁶ projects, C.to W. (2022) *Architectural theory*, Wikipedia. Wikimedia Foundation, Inc. [online] Dostupné z: https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.087c21e3-63bac6b6-fb9d9719-74722d776562/https/en.wikipedia.org/wiki/Architectural_theory (Accessed: January 8, 2023).

¹⁷ Le Corbusier. *Arkhitektura XX Veka*. Moskva: Progress, 1977. [online] Dostupné z http://kitab.tnda.az/upload-files/books/09/1146/arkhitektura_20_veka.pdf

organizaci prostoru, tak i pro vnější vzhled budov a komplexů. Postupně se funkcionalismus stává vůdčím trendem evropské architektury.¹⁸

Zvláštní podíl na vývoji funkcionalismu má Walter Gropius a jím založený Bauhaus v roce 1919 v Německu. Tato organizace existovala od roku 1919 do roku 1933. Činnost Bauhausu se týkala tvorby věcí a staveb, jak předem určených pro průmyslovou výrobu, tak moderního bydlení, od domácích potřeb až po dům jako celek. V tomto případě se hledaly nové materiály a návrhy, zaváděly se průmyslové metody a normy. Rozvíjí se nové chápání role architekta. W. Gropius kladl za cíl, že Bauhaus se ve svých laboratořích snaží vytvořit nový typ umělce- zároveň technika a řemeslníka, který stejnou měrou vlastní jak techniku, tak formu. V souladu s hlavními úkoly Bauhausu bylo organizováno školení architektů a umělců praktického umění. Metoda výuky byla založena na neoddělitelné jednotě teorie a praxe.

Zcela odlišný, v mnoha ohledech opačný architektonický a teoretický směr funkcionalismu představuje vynikající americký architekt Frank Lloyd Wright (1869-1959). Organické spojení stavby s přírodou se stalo jedním z hlavních principů jeho činnosti. Psal, že *“Pravá architektura ... je poezie. Dobrá budova je největší z básní, když jde o organickou architekturu.”*¹⁹. Wright se nedržel zásad mezinárodního stylu, ale vyvinul to, co doufal, že bude americkým, na rozdíl od evropského progresivního kurzu. Wrightův styl byl však vysoce osobní, včetně jeho konkrétních názorů na člověka a přírodu. Wright byl poetičtější a pevně se držel pohledu 19. století na kreativního umělce jako na jedinečného génia. To omezovalo aktuálnost jeho teoretických návrhů. Technický pokrok považoval za zdroj rozšíření architektonických tvůrčích metod. Postavil se proti jejich podřízení průmyslovému diktátu, standardizaci a unifikaci.²⁰ Ale koncem století postmoderní architektura reagovala na přísnost principů modernismu, které byly považovány za úzce normativní a dogmatické.

---

¹⁸ projects, C.to W. (2022) *Architectural theory*, Wikipedia. Wikimedia Foundation, Inc. [online] Dostupné z: https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.087c21e3-63bac6b6-fb9d9719-74722d776562/https/en.wikipedia.org/wiki/Architectural_theory (Accessed: January 8, 2023).

¹⁹ Wright, F. Lloyd. *An Organic Architecture: The Architecture of Democracy*. London: Lund Humphries, 2017

²⁰ projects, C.to W. (2022) *Architectural theory*, Wikipedia. Wikimedia Foundation, Inc. [online] Dostupné z: https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.087c21e3-63bac6b6-fb9d9719-74722d776562/https/en.wikipedia.org/wiki/Architectural_theory (Accessed: January 8, 2023).

Architektonická teorie prošla významnými změnami během minulého století, které odrážejí vývoj oboru a mění se potřeby a touhy společnosti. Některé z klíčových změn v architektonické teorii od 20. do 21. století zahrnují:

1. Zvýšené zaměření na udržitelnost. V 21. století byl kladen větší důraz na dopad architektury na životní prostředí a touha vytvářet budovy, které jsou energeticky účinné a využívají udržitelné materiály.
2. Důraz na uživatelskou zkušenost. Oproti funkcionalistickému přístupu 20. století, který upřednostňoval účelnost a funkčnost, současná architektonická teorie klade větší důraz na uživatelskou zkušenost a potřeby a přání lidí, kteří budou prostor užívat.
3. Důležitost kontextu. Moderní architektonická teorie uznává důležitost kontextu v návrhu s větším důrazem na vytváření budov, které reagují na své okolí a kulturní a historický kontext, ve kterém se nacházejí.
4. Interdisciplinární přístup. Architektonická teorie v 21. století často zaujímá interdisciplinární přístup a čerpá z poznatků a nápadů z oborů, jako je psychologie, sociologie a také antropologie.

V současném architektonickém diskursu se teorie začala více zabývat svou pozicí v kultuře a myšlení obecně. To je důvod, proč univerzitní programy teorie architektury často věnují diskuzi o filosofii a kulturních studiích stejně tolik času jako budovám, a proč se různé výzkumy a doktorské disertační práce zaměřují na teoretická a filosofická témata ve vztahu k humanitním oborům architektury. Někteří teoretici architektury mají tendenci diskutovat o filosofických tématech, jako v případě Bernarda Tschumiho, který se zajímal o práce francouzského filosofa Jacquesa Derridy, nebo Anthony Widler, který se zajímal o díla Sigmunda Freuda. Stejně tak se můžeme obrátit na moderní architekty, kteří se zajímají o filosofii a kulturologii. Někteří se zajímají o fenomenologii jako Christian Norberg-Schulz. Studie feminizmu v architektuře a sexuality a genderu jako silných forem kulturního vyjádření jsou také považovány za nedílnou součást teoretického diskurzu v architektuře a jsou spojovány s osobnostmi jako například Jennifer Bloomer.²¹

Od roku 2000 se architektonická teorie také musí vypořádat s rychlým růstem urbanismu a globalizace. Rozvojem nového chápání města vyvinulo mnoho teoretiků nové

---

²¹ projects, C.to W. (2022) *Architectural theory*, Wikipedia. Wikimedia Foundation, Inc. [online] Dostupné z: https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.087c21e3-63bac6b6-fb9d9719-74722d776562/https/en.wikipedia.org/wiki/Architectural_theory (Accessed: January 8, 2023).

chápání městských podmínek naší planety, například díla Rema Koolhaase. Zájem o “fragmentaci a architekturu jako přechodné objekty” dále ovlivňoval takové myšlení, například zaujetí používáním nových technologií, ale byl také spojován s tak obecnými problémy, jako jsou ekologie, média a ekonomická situace.²²

---

²² projects, C.to W. (2022) *Architectural theory*, Wikipedia. Wikimedia Foundation, Inc. [online] Dostupné z: https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.087c21e3-63bac6b6-fb9d9719-74722d776562/https/en.wikipedia.org/wiki/Architectural_theory (Accessed: January 8, 2023).

4. Definice pojmu architektura

V teorii architektury je její podstata zvažována na základě různých přístupů. Je velmi důležité rozlišovat mezi specifiky různých přístupů v úvahách o architektuře (a zde prostě neexistují žádná omezení: psychologická, historická, estetická, etická, sémiotická, informační, modelová, konstruktivní apod.) od zásadního upřesnění: jak se jeví, jaké potřeby uspokojuje apod. Čili hlavním problémem této části moje práce bude popis pojmu a fenoménu architektury obecně.

A přesto, jak obsáhlý je význam slova architektura? Existuje názor některých lidí, že architektura je naprosto stavba budov a architekt je ten, kdo tyto budovy staví, tedy jednoduchý stavitel. Ale ve skutečnosti odpovědí na otázku, co je architektura, je to že je to především umění stavět budovy. Architekt, stejně jako umělec nebo skladatel, vytváří svá díla tím, že do nich vkládá svou duši. V architektonických dílech řešení praktických užitkových úkolů je neoddělitelně spojeno s uměleckou kreativitou, tj. tvorbou architektonických obrazů, které vyjadřují určitý ideový a umělecký obsah. Jako součást hmotné kultury společnosti architektura je zároveň jedním z předních druhů výtvarného umění, v jehož podobách se projevuje společenské vědomí. Architektura proto hraje i důležitou ideologickou roli, je obrazným ztělesněním sociálních, filosofických, náboženských a uměleckých představ lidí.

Zdá se mi, že architektura tedy může hrát ideologickou roli mnoha různými způsoby. Jedním ze způsobů, jak může architektura vyjádřit ideologii, je prostřednictvím návrhu a stylu budovy nebo struktury. Použité materiály, uspořádání prostoru a celková estetika budovy mohou vyjadřovat určitou ideologii nebo soubor hodnot. Například elegantní modernistická budova může být vnímána jako výraz ideologie pokroku a nových technologií, zatímco tradičnější, zdobená budova epochy klasicismu může být považována za výraz konzervativní ideologie.

Architektura může také hrát ideologickou roli tím, že utváří způsob, jakým lidé interagují a prožívají svět kolem sebe. Uspořádání a návrh prostoru může ovlivnit způsob, jakým se v něm lidé pohybují, a může povzbudit nebo odrazovat od určitého chování. Například budova, která je navržena jako otevřená a přívětivá, může povzbuzovat lidi ke shromažďování a interakci, zatímco uzavřenější budova nebo budova podobná pevnosti může odrazovat od sociální interakce a vytvářet pocit izolace. A konečně, architektura může také

hrát ideologickou roli tím, že odráží a posiluje dynamiku moci ve společnosti. Velikost, majestátnost a umístění budovy mohou vyjadřovat pocit důležitosti nebo dominance a mohou být použity k posílení postavení nebo moci určitých jedinců nebo skupin ve společnosti.

Myslím, že architektura má potenciál vyjádřit a utvářet širokou škálu ideologií a je důležité, aby architekti a projektanti zvážili dopad, který mohou mít jejich návrhy na lidi, kteří je používají a zažívají.

*“Architektura je nejsociálnější z umění a společnost je nejtvrďší kritik.”*²³ (Britský architekt Eric Parry v The Guardian, 2003).

Podle mého názoru, architektura je často považována za nejvíce sociální umění, protože je to disciplína, která zahrnuje navrhování a vytváření prostorů a struktur, které jsou určeny pro použití lidmi. Architekti musí zvážit potřeby a preference jednotlivců, kteří budou tyto prostory užívat. Tím pádem je architektura vysoce kolaborativní a sociální forma umění, protože vyžaduje, aby architekti úzce spolupracovali s klienty a členy komunity, aby pochopili jejich potřeby a cíle a navrhli prostory, které tyto potřeby splňují smysluplným a funkčním způsobem. Architekti musí také zvážit sociální, kulturní a historický kontext, ve kterém budou jejich návrhy postaveny, a musí se snažit vytvořit prostory, které jsou přístupné a respektují lidi, kteří je budou používat.

Celkově je sociální aspekt architektury tím, co ji odlišuje od ostatních uměleckých forem, protože se zaměřuje na vytváření prostorů, které spojují lidi a podporují jejich sociální interakce a vztahy.

Také architektura je umělecká a symbolická organizace prostoru, která je založená na stavebních konstrukcích. Od architektury jako umělecké tvorby v kameni, dřevě a hlíně je třeba odlišovat užitkové stavitelství a pojetí výstavby odpovídající této technické činnosti. Architekt pracuje s pojmem kompozice a používá výrazové (kompoziční) prostředky: rytmus, symetrii a asymetrii, poměry velikostí a proporcí. Tyto prostředky odpovídají technikám akcentace, vyvažování, proporcionality. Architektura je takové multifunkční umění, v jehož skladbě se prolínají funkce praktická a umělecká. Jejich kombinace a interakce jsou určeny

---

²³ *Laban could dance off with prize.* The Guardian. Guardian News and Media, 2003. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/society/2003/sep/12/urbandesign.arts> (Accessed: January 8, 2023).

žánrem architektonické tvorby (např. chrámová architektura, paláce a obytné budovy, technické stavby apod.).

“Výtvarná a figurativní stránka architektury je naprosto nepochybná. Architektura, stejně jako jiné druhy prostorového umění, může a měla by ovlivňovat psycho-emocionální stránku lidského života. Další věcí je, že zásadním rozdílem mezi architekturou je její naprosto nezničitelné spojení s realitou, praxí, funkčním účelem vytvářených objektů, přesněji řečeno okolním prostorem a jejich hmotným ztělesněním.”²⁴

Zařazení architektury do nevýtvarného umění je podle mého názoru velmi kontroverzní. Ve srovnání s malbou, sochařstvím a grafikou architekt skutečně nezobrazuje konkrétní předměty (s výjimkou dekorativních detailů). Ale na druhé straně architektura dokáže nejen vyjádřit, ale i zobrazit abstraktní, vznešené myšlenky a obrazy: vzestup, let duše, sílu, moc, klid, sebevědomí. Smysl architektonického umění tedy spočívá v přeměně obyčejné praktické stavby v kompozici. Například nosný kovový sloup, který může vydržet váhu stropu, je to odolná a spolehlivá stavební konstrukce a sloup např. z dórského řádu, který vyjadřuje myšlenku duchovní odolnosti vůči gravitaci a vzestupu k nebi, jeví se tedy jako architektonický obraz a kompozice. Proto volba architekta z hlediska návrhu může zprostředkovat myšlenky a hodnoty a přispívá k celkovému charakteru a atmosféře budovy. Celkově přeměna obyčejné praktické stavby v kompozici tak může být cestou k vytvoření struktury nejen funkční, ale také emocionálně rezonující a smysluplné.

4.1. Definice pojmu architektura podle Waltera Gropia:

Z manifestu Waltera Gropia z roku 1919: *“What is architecture? The crystalline expression of man’s noblest thoughts, his ardour, his humanity, his faith, his religion! That is what it once was! But who of those living in our age that is cursed with practicality still comprehends its all-embracing, soul-giving nature? We walk through our streets and cities and do not howl with shame at such deserts of ugliness. Let us be quite clear: these grey, hollow, spiritless mock-ups, in which we live and work, will be shameful evidence for*

---

²⁴ Sardarov, Armen. *Arhitektura kak protsess (o problemah razvitija arhitekturnoi nauki)*. Arhitektura i stroitel'stvo №4, 2011. [online] Dostupné z <https://ais.by/journal/13199>

posterity of the spiritual descent into hell of our generation, which forgot that great, unique art: architecture. Let us not deceive ourselves, in our European arrogance, that the wretched buildings of our era could alter the overall picture. All our works are nothing but splinters. Structures created by practical requirements and necessity do not satisfy the longing for a world of beauty built anew from the bottom up, for the rebirth of that spiritual unity which ascended to the miracle of the Gothic cathedrals. We shall not live to see it. But there is one consolation for us: the idea, the building up of an ardent, bold, forward-looking architectural idea to be fulfilled by a happier age that must come.”²⁵

Předpokládám, že architektura má schopnost krystalicky čistě vyjadřovat nejušlechtlejší lidské myšlenky, protože je hmotnou reprezentací našich hodnot a přesvědčení. Prostřednictvím návrhu budov a jiných fyzických prostor můžeme sdělovat své představy o tom, jak chceme žít, pracovat a komunikovat se světem kolem nás. Architektura může být také mocným médiem pro zprostředkování kulturního a historického významu. Návrh a styl budovy může také odrážet období, ve kterém byla postavena, stejně jako kulturní hodnoty společnosti, která ji vytvořila.

Podle Waltera Gropia je architektura uměním a vědou navrhování a stavění budov a jiných fyzických staveb. Zahrnuje vytvoření funkčních a esteticky příjemných prostor, které splňují potřeby lidí, kteří je budou používat, a zahrnuje výběr vhodných materiálů a stavebních technik k dosažení tohoto cíle. Gropius věřil, že dobrá architektura by měla být funkční, efektivní a přístupná a že by měla být navržena tak, aby zvyšovala kvalitu života. Věřil také, že architektura by měla být jednoduchá a ekonomická a že by vyhovovala potřebám moderního světa a také musí být přístupná všem, bez ohledu na jejich socioekonomické postavení.

Gropius viděl architekturu jako způsob, jak utvářet vybudované prostředí, ve kterém existujeme, a věřil, že má moc inspirovat, povznášet, sblížovat lidi a vytvářet pocit komunity. Gropius celkově viděl architekturu jako nezbytnou součást lidského života a také věřil, že má moc pozitivně změnit svět.

---

²⁵ Gropius, Walter. *What is architecture?* Berlin, 1919, [online] Dostupné z <https://designmanifestos.org/walter-gropius-what-is-architecture/>

4.2. Definice pojmu architektura podle Paula Goldbergera

P. Goldberger popsal architekturu jako umění stavět, umění budovat prostor a umění vytvářet přístřeší a význam. Domnívám se, že architektura jako umělecká forma je důležitá, protože má schopnost utvářet a definovat prostory, ve kterých existujeme. Může to ovlivnit způsob, jakým se vzájemně ovlivníme s okolím, a může to ovlivnit naši emocionální a psychickou pohodu. Dobrá architektura je funkční, esteticky příjemná a harmonicky začleněná do okolního prostředí. Návrh budovy nebo prostoru může sdělit poselství nebo vyprávět příběh a může vyvolat emoce. Může také odrážet hodnoty a kulturu společnosti, stejně jako osobnosti a touhy lidí, kteří ji obývají.

Kromě svého estetického a kulturního významu hraje architektura v našich životech praktickou roli tím, že poskytuje přístřeší, usnadňuje pohyb a řeší otázky životního prostředí a bezpečnosti. Je to také disciplína, která vyžaduje kombinaci technické odbornosti, kreativní vize a společenské odpovědnosti.

Jako umělecká forma má architektura sílu transformovat a obohacovat naši zkušenost se světem a má potenciál pozitivně přispět společnosti. Proto podle Paula Goldbergera: *“Architektura se stává nezbytnou, když nejen chrání před nepřízní počasí, ale také sděluje něco nového o okolním světě, to znamená, že získává charakteristické rysy umění. Dá se říci toto: architektura je to, co se děje ve chvíli, kdy lidé začnou stavět s tím, že jejich jednání jde alespoň trochu za hranice utilitárního. Může to být taková maličkost, jako natření předních dveří na červenou, nebo to může být tak velkolepý čin jako vytvoření růžicového okna v gotické katedrále. Někdy je to něco téměř náhodného, jako tenký štukový rám na okně, a někdy je to stejně propracované jako strop barokního kostela. Typický dům amerického farmáře s šindelem a dřevěnými sloupy je architekturou, stejně jako dům postavený Frankem Lloydem Wrightem, dům, kde každý centimetr každé zdi, každé okno a dveře jsou detailní kompozicí. Wright rád říkal, že architektura vznikla teprve tehdy, když začal stavět své prostorné, moderní domy na americké prérii; Ludwig Mies van der Rohe hovořil jak poetičtěji, tak skromněji – architektura pro něj začala v okamžiku, “když byla cihla správně položena na cihlu”²⁶.*

---

²⁶ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 4-5

Tedy předpokládám, že Goldberger má na mysli to, že architektura je více než jen návrh a konstrukce funkčních prostorů a struktur ale také plánování a navrhování měst a komunit, stejně jako kulturní, sociální a environmentální kontext, ve kterém se tyto konstrukce a prostory nacházejí. Goldberger vidí architekturu jako dynamický a mnohostranný obor, který zahrnuje širokou škálu disciplín a přístupů a který má moc utvářet způsob, jakým žijeme, pracujeme a komunikujeme se světem kolem nás.

Celkově je Goldbergerův pohled na architekturu široký a inkluzivní a považuje ji za nezbytnou součást lidské zkušenosti, která má moc utvářet svět, ve kterém žijeme.

5. Walter Gropius: úvahy o architektuře, hlavní téze knihy „Scope of Total Architecture“

5.1. Plán celostního vzdělávání architekta podle koncepce Bauhausu

Podle Waltera Gropia se tvůrce čili řemeslník posouvá do pozice podnikatele, kde je peněžní zisk vyšší než kreativita. Zneužívání stroje vede k uniformitě a ztrátě individuality jedince. Řešení tohoto problému našel Gropius ve vytvoření školy, která by vychovávala nové odborníky, jejichž potřebu zažívá moderní společnost. Výsledkem byla již známá škola Bauhaus. Úkolem Bauhausu nebylo vyvinout nový umělecký styl, ale vychovat novou generaci, která by v jakýchkoli ekonomických a společenských podmínkách mohla samostatně vytvářet originální formy a nový svět návrhu. Strach ze stroje je klamný, proto bylo potřeba dát nové generaci jasně najevo, že stroj není náhradou člověka, ale je novým nástrojem, který poskytuje velké možnosti jak pro výrobu předmětu, tak pro jeho masovou distribuci. Stroj uvolňuje ruce, pomáhá vytvářet formu, je jakýmsi tvůrčím impulsem. Toto časové období v kontextu vývoje estetiky návrhu je obzvláště zajímavé, protože právě v tomto období lidé získávají nové hodnoty a nové příležitosti, před nimiž někteří zažívají strach, zatímco jiní cítí inspiraci. Učitelé Bauhausu se zavázali překonat tento strach, když schválili první stupeň školení jako seznamovací s cílem vnést do myslí mladých studentů hluboké porozumění a zvládnutí biologických, sociálních, technických a uměleckých problémů.

“Architekt budoucnosti musí ve svých dílech dát duchovním a materiálním potřebám lidské existence originální konstruktivní výraz, čímž obnovuje lidského ducha, místo aby napodoboval myšlenky a činy minulých dob. Bude působit jako organizátor a koordinátor nejširšího zážitku, jako člověk, který vycházející ze sociálních koncepcí života šťastně spojuje myšlenky a pocity a dospívá k harmonii účelu a formy.

Pokud očekáváme, že budoucího architekta budeme vnímat jako tak všestranného člověka, jaké by mělo být jeho vzdělání?”²⁷

Podle konceptu Bauhausu vzdělávání architekta by mělo být komplexní a interdisciplinární a mělo by zahrnovat řadu předmětů včetně umění, architektury, návrhářství,

---

²⁷ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 39

inženýrství a stavebnictví. Gropius věřil, že úlohou architekta je navrhovat budovy, které jsou funkční i esteticky příjemné, a že použité materiály a stavební techniky by měly odpovídat danému úkolu. Byl silným zastáncem používání moderních materiálů, jako je sklo, ocel a beton, a věřil, že tradiční formy a styly by měly být odhozeny ve prospěch modernější estetiky.

V knize najdeme tento Gropiův koncept učení. Toto schéma sestává z kroužků, z nichž každý označuje svůj vlastní kurz. Studium začínal půlročním propedeutickým kurzem zvaným Vorlehre (Elementare formlehre materiestudien in der vorwerkstatt), který v roce 1919 vymyslel umělec a učitel Johannes Itten, kterému W. Gropius umožnil experimentovat se vzdělávacím procesem. Během tohoto kurzu se studenti na úvodních workshopech naučili základní zákonitosti tvaru, barvy a seznámili se s různými materiály. Dnes je kurz propedeutiky považován za jednu z nejdůležitějších inovací W. Gropia v Bauhausu. Všichni, kdo chtěli studovat na Bauhausu, byli přijati do tohoto úvodního kurzu.

Po absolvování úvodního kurzu studenti dalších tří ročníků pokračovali ve studiu ve výrobních dílnách. Detailně studovali různé materiály (kámen, kov, dřevo, textil, sklo a hlínu) a také si osvojovali zákonitosti, pravidla, technologie a způsoby práce s materiály studiem nástrojů a konstrukcí. Podle autora se výrobní dílny staly „srdcem“ nové formace v Bauhausu. Právě tam studenti získali odbornou specializaci v té či oné oblasti a spolupracovali s předními designéry.

Ve středu schématu je kruh, který označuje kurz inženýrství a stavebnictví. Podle jeho plánu studenti, kteří po studiu v dílnách složili zkoušku, mohli přejít přímo ke studiu architektury. Ale i za Gropia (architektonická část trvala pouze jeden rok, od roku 1927 do roku 1928) se tato myšlenka ukázala jako neživotaschopná. Bauhaus byl především školou dekorativního umění a navrhářství.

V programu Bauhausu si Walter Gropius stanovil následující cíl: vytvořit opravdovou komunitu učitelů a studentů, spojit všechny druhy umělecké kreativity v podobě středověkých komunit stavitelů chrámů: řemeslníky, učitele a studenty (architektky a zedníky, sochaře a malíři, řezbáři z kamene a dřeva, tesaři a truhláři). Spojovala je společná práce na stavbě a výzdobě katedrál, která někdy trvala desetiletí i déle, práce na předmětu, jehož specifickými vlastnostmi byl duchovní význam a celistvost.

Názor W. Gropia na architekturu byl velmi vlivný a jeho myšlenky nadále formují způsob, jakým architekti a projektanti přistupují ke své práci i dnes. Celkově koncept Bauhausu zdůrazňoval důležitost holistického a interdisciplinárního přístupu k architektonickému vzdělávání a potřebu architektů umět kreativně a inovativně myslet, aby naplnili potřeby moderního světa.

5.2. Kreativní rozvoj osobnosti

Podle textu knihy vidíme, že úlohou architekta je vytvořit celkové umělecké dílo, které spojuje všechny aspekty návrhářství, včetně architektury, nábytku, textilu a dalších dekorativních umění. Ve své knize Gropius tvrdil, že klíčem k rozvoji kreativní osobnosti je vyživovat pocit jednoty a spolupráce mezi umělci a řemeslníky. Také věřil, že tradiční dělba práce mezi umělci a řemeslníky je zastaralá a že skutečný potenciál návrhu lze realizovat pouze prostřednictvím spolupráce obou. Tvrdil, že umělec a řemeslník by měli pracovat společně, aby vytvořili soudržný celek, spíše než vytvářet samostatné a odlišné kusy. Aby toho bylo možné dosáhnout, podle autora, studenti by měli být školeni v různých oborech a že by měli být vystaveni široké škále uměleckých a kulturních vlivů, jak jsme ukázali v předchozí části. Gropius také psal, že kreativita není omezena na ty, kteří byli formálně vyškoleni v umění. Věřil, že každý může rozvíjet svůj tvůrčí potenciál tvrdou prací, disciplínou a ochotou experimentovat a zkoušet nové věci. Vyzývá architektky a designéry, aby přijali svou individualitu a využili své jedinečné perspektivy a zkušenosti k formování své práce.

Pro rozvoj kreativní osobnosti Gropius věřil, že je důležité, aby architekti byli všestranní a měli širokou škálu zájmů a dovedností a také, že architekti by měli být schopni myslet kreativně a inovativně a že by měli být schopni čerpat inspiraci z různých zdrojů. Gropius také věřil, že architekti by měli být schopni myslet kriticky a nezávisle a že by měli být schopni řešit problémy inovativními a efektivními způsoby.

Celkově byly Gropiovy myšlenky o kreativním rozvoji osobnosti založeny na přesvědčení, že návrh by měl být holistický, kolaborativní a otevřený experimentům. Věřil, že klíčem k odemknutí tvůrčího potenciálu je pěstovat pocit jednoty a spolupráce mezi

umělci a řemeslníky a povzbuzovat architekty a designéry, aby přijali svou individualitu a čerpali ze široké škály uměleckých a kulturních vlivů.

5.3. Návrh

Názory Waltera Gropia na navrhování jsou v naší době svým způsobem zajímavé. Možná období jednoho století je příliš krátké na změny, což se o rozvoji techniky říci nedá, ale to je jen nový nástroj, který moderní člověk potřeboval. Pro Gropia nejsou důležité sémiotické vlastnosti barev a tvarů, jejich vliv na člověka a jeho vědomí, vnímání prostorů či materiálů, ale psychologické aspekty práce architekta. „*Proces navrhování velkého domu se od navrhování jednoduché židle liší měřítkem, nikoli principy.*“²⁸ Návrh přirovnává k jazyku komunikace, který musí získat vlastní kódy, měřítka, tvary a barvy. Kompozice je tedy tím, co se propojuje s pocity člověka a ovlivňuje ho více než slova. V souladu s tím můžeme formulovat definici návrhu jako kombinaci správného použití všech technik a znalostí, na nichž je komunikace s divákem založena, a tvůrčích schopností architekta.

Dále je důležité se zmínit o „časoprostorových vztazích“. Gropius vysvětluje jejich výskyt zrychlením životního tempa a změnou představ o světě díky objevu Einsteinovy teorie relativity, která se dotkla nejen znalostí o gravitaci a pohybu objektu pod jeho vlivem, ale také relativitu všech lidských hodnot ve stále se měnícím světě. Gropius namítá, že člověk svým vědomím nestíhá změny, které se kolem něj odehrávají: „*Člověk se také změnil, ale ne dostatečně. Architekti ukázali, že jejich výtvořiny vnímaly rozhodující vliv Času a jeho odrazu-Pohybu, ale člověk se jejich přísnému pohledu jevil jako bytost, spoutaná nelítostnou minulostí, zmatená svými nesmyslnými emocemi a tak omezená svým nedokonalým viděním, že skutečně dokáže vidět jen to, co by vidět chtěla*“²⁹. Odhaluje tak, že čas tak či onak proniká do tvorby architektů a odráží se v rysech jejich individuálního vidění světa. Gropius si pamatuje a chápe futuristy jako první, kdo se pokusil nakreslit pohyb. Jejich techniky jsou zaměřeny na interakci s divákem, stimulaci jeho vjemů pomocí různých vizuálních podnětů.

---

²⁸ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 26

²⁹ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 32

5.4. Moderní architekt v industriální společnosti

Podle W. Gropia: *“[...] architekt musí navrhovat budovy ne jako monumenty, ale jako zdroje pro tok života, kterému mají sloužit, a že jeho koncepce musí být také dostatečně flexibilní, aby připravila rámec schopný absorbovat dynamické kvality našeho současného života.”*³⁰ Gropius věřil, že dynamika života se neustále mění a architektura se musí umět přizpůsobovat a vyvíjet, aby vyhovovala měnícím se potřebám a preferencím svých uživatelů. Moderní architekti se musí těmto změnám přizpůsobit a navrhovat budovy a prostory, které jsou flexibilní jako moderní společnost.

Jednou z nejdůležitějších otázek pro W. Gropia byl vztah moderního architekta k mechanizaci výroby: *“Ve velkých epochách minulosti byl architekt „hlavním řemeslníkem“ nebo „hlavním stavitelem“: hrál důležitou roli v obecném výrobním procesu své doby. Jak ale architekt přešel od řemesla k průmyslu, toto vedoucí postavení bylo ztraceno. Dnes to není „ten hlavní ve stavebnictví“. Architekt, opuštěný nejlepšími řemeslníky (kteří odešli do průmyslu, výroby zařízení, testování a výzkumu), pokračuje v uvažování v pojmech starých řemeslných metod, aniž by si byl vědom obrovského dopadu industrializace. Architekt čelí reálnému nebezpečí prohry v soutěži s inženýrem, vědcem a stavitelem, pokud nezmění svůj postoj a nepřijme nový stav věcí.”*³¹ Nové technologie sehrály významnou roli ve vývoji architektury 20. století. Dostupnost nových materiálů, stavebních technik a návrhářských nástrojů umožnila architektům navrhovat a stavět, které byly inovativnější a výraznější a lépe vyhovovaly měnícím se potřebám a preferencím společnosti.

Některé z klíčových technologií, které ovlivnily architekturu ve 20. století, zahrnují:

- Hromadná výroba stavebních materiálů: rozvoj technik hromadné výroby umožnil vyrábět stavební materiály jako beton, ocel a sklo ve velkém, což umožnilo stavět efektivněji a s nižšími náklady.
- Stavební inženýrství: pokroky ve stavebním inženýrství umožnily navrhovat a stavět vyšší a složitější budovy, jako jsou mrakodrapy a letiště.
- Energeticky účinný návrh: rostoucí povědomí o otázkách životního prostředí vedlo k vývoji nových technologií a přístupů k navrhování, které se zaměřovaly na energetickou účinnost a udržitelnost.

---

³⁰ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 66

³¹ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 58

Celkově měl vývoj nových technologií významný dopad na způsob, jakým architekti navrhovali a stavěli ve 20. století, a pomohl utvářet moderní zastavěné prostředí.

*“Ve své analýze vycházím z toho, že architektura jako umění začíná za hranicemi stavby a ekonomiky, na psychologické úrovni lidské existence. Spokojenost lidské duše, dodávaná krásou, není o nic méně a možná důležitější pro plnohodnotnou civilizovanou existenci než splnění podmínek materiálního pohodlí. Emoční bariéry, které brání rozvoji organicky vyváženějšího života, je třeba odstraňovat na psychologické úrovni, stejně jako se praktické problémy řeší na úrovni technické.”*³² Tedy myslím, že Gropius chtěl říct, že psychologický aspekt architektury je tak důležitý, protože může mít významný vliv na to, jak se cítíme a chováme. Naše prostředí může výrazně ovlivnit naši náladu, motivaci a celkovou pohodu. Dobře navržená budova nebo prostor může mít pozitivní dopad na naši psychickou pohodu a může přispívat k pocitům štěstí, produktivity a spokojenosti. Na druhou stranu špatně navržená nebo špatně udržovaná budova může mít negativní dopad na naši psychickou pohodu a může přispívat k pocitům stresu, úzkosti a frustrace. Celkově je psychologický aspekt architektury důležitým hlediskem, protože může mít trvalý dopad na lidi. Proto moderní architekt by měl si vzít v úvahu, že psychologický dopad architektury je komplexní a mnohostranný a co funguje pro jednoho člověka nebo komunitu, nemusí fungovat pro jiného. Musí pracovat na vytváření návrhů, které jsou citlivé na specifické potřeby a preference lidí, kteří budou budovu nebo prostor používat.

5.5. Styl

Podle Waltera Gropia moderní architektura není jakýmsi specifickým stylem, ale funkční a efektivní forma návrhu, která vychází z principů průmyslu a technologie a která je inspirována potřebami a hodnotami moderního světa. Gropius věřil, že architektura by měla být odrazem doby, ve které vznikla, a že by měla být založena na principech funkčnosti, jednoduchosti a použití nových materiálů a technologií. Proto v knize uvádí definici moderní architektury takto: *“Moderní architektura není větev starého stromu, ale nový výhonek vyrůstající přímo ze země. To ovšem neznamená, že jsme se stali svědky náhlého vzniku „nového stylu“.* *To, co vidíme a zažíváme, je nepřetržitý pohyb, který přivedl k životu zásadně*

---

³² Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 57

nový způsob pohledu na architekturu. Filosofie, na níž je založen, dobře zapadá do rostoucího počtu současných proudů vědy a umění a odolává silám, které se snaží bránit jeho pohybu a brzdit rostoucí sílu jeho myšlenek.”³³

“Příliš často byly a stále jsou naše skutečné záměry nepochopeny, totiž že naše hnutí je vnímáno jako pokus o vytvoření nějakého „stylu“ a je uznáváno v každé budově a objektu, které jakoby odmítají ornamenty a historické motivy jako příklady předpokládaného „stylu Bauhausu“. To je v rozporu s našimi snahami. Smyslem Bauhausu není šířit žádný „styl“, systém nebo dogma, ale pouze povzbuzující účinek na návrh.”³⁴ Není přesné říci, že Walter Gropius ve své knize styl odmítá. Ve skutečnosti byl Gropius silným zastáncem použití funkcionalistických principů navrhování v architektuře a věřil, že forma by měla následovat funkci, aby se vytvořily funkční a efektivní budovy. Věřil však také, že dobrý návrh by měl být esteticky příjemný a že je důležité, aby architekti zvažili sociální a kulturní kontext, ve kterém budou jejich budovy použity. Gropius neodmítl styl jako takový, ale spíše použití historických stylů pro ně samotné nebo jako povrchní prostředek zdobení. Věřil, že architektura by měla být spíše odrazem potřeb a hodnot moderního světa, než aby byla založena na stylech minulosti.

“Neodolatelná potřeba kritiků kategorizovat současná, stále ještě začínající hnutí a každé z nich pečlivě zastrčit do rakve s nálepkou stylu, přispěla k obecnému zmatku ohledně chápání hnacích sil nového hnutí v architektuře a městském plánování. Hledali jsme ale novou metodu, ne nový styl. Styl je důsledné opakování výrazu, který se již etabloval jako společný jmenovatel celé éry. Avšak pokusy o klasifikaci a tím zmrazení vývoje umění a architektury, dokud jsou ještě ve fázi formování, přeměny ve „styl“ nebo „ismus“, spíše potlačují než stimulují tvůrčí činnost.”³⁵ Tedy myslím, že kategorizace do konkrétních stylů může být v některém smyslu užitečným způsobem, jak porozumět a analyzovat různá období a pohyby v historii. Je však důležité pamatovat na to, že styl je pouze jedním aspektem navrhování a že existuje mnoho dalších faktorů, které přispívají ke kreativě a kvalitě. Domnívám se, že Gropius chtěl říct, že pokud se projektanti příliš zaměřují na zapadnutí své práce do konkrétního stylu nebo kategorie, mohou omezovat svou vlastní kreativitu a bránit tomu, aby přišli se skutečně originálními a inovativními návrhy. Místo toho, aby se snažili přizpůsobit konkrétnímu stylu, měli by se zaměřit na prozkoumání široké škály nápadů a

³³ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 65

³⁴ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 16

³⁵ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 65

přístupů a nechat svou kreativitu a představivost vést svou práci. Navíc přílišné spoléhání na styl může také vést k nedostatku rozmanitosti a originality v návrhu, protože návrháři mohou cítit tlak, aby se přizpůsobili určitým stylistickým pravidlům nebo trendům. Pro inovace je důležité, aby byli architekti a návrháři otevření novým nápadům a přístupům a byli ochotni riskovat a experimentovat s různými technikami a materiály.

5.6. Totální architektura

“Uvědomili jsme si, že návrh našeho fyzického prostředí nezahrnuje předem stanovené estetické normy, ale ztělesňuje neustálý vnitřní vývoj – přesvědčení, které neustále zvyšuje pravdu ve prospěch všech lidí.”³⁶ Předpokládám, že podle Waltera Gropia není architektura jen o vytváření krásných nebo funkčních budov, ale také o vytváření prostor, které jsou příznivé pro lidský rozkvět. Gropius tvrdil, že lidský prvek je v architektuře důležitý, protože díky našim vztahům s vybudovaným prostředím spolupracujeme se světem a mezi sebou. Věřil, že architekti mají odpovědnost za vytváření prostorů, které jsou nejen funkční a esteticky příjemné, ale také podporují lidské blaho: *“Oddali jsme se našim novým oblíbencům – strojům – do takové míry, že jsme ztratili měřítko skutečných hodnot. Proto musíme prozkoumat, co dává skutečnou hodnotu vztahu mezi lidmi a mezi člověkem a přírodou, a nesmíme podlehnout tlaku úzkých zájmů nebo nepředvídatých nadšenců, kteří se snaží přetvořit mechanizaci v cíl. Pro koho děláme domy? Pro lidi, samozřejmě, a to znamená pro všechny. A pokud některou část zanedbáme, poškodíme funkci celé společnosti. Nemoci, které nyní má, jsou nešťastným důsledkem neschopnosti postavit základní lidské potřeby nad požadavky ekonomiky a průmyslu.”³⁷*

Gropius nastínil svou vizi komplexního přístupu k navrhování, který zohledňuje všechny aspekty lidského prostředí. Tvrdil, že architekti by se měli podílet na plánování a navrhování nejen jednotlivých budov, ale také měst, dopravních systémů a další infrastruktury. Věřil, že cílem totální architektury je vytvořit funkční a esteticky příjemné vybudované prostředí, které vyhovuje potřebám *všech* členů společnosti. W. Gropius také tvrdil, že pro realizaci tohoto cíle je nezbytná demokratizace architektury a že demokratické hodnoty, jako je rovnost a svoboda, by se měly odrážet v návrzích budov a měst: *“Na rozdíl*

---

³⁶ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 111

³⁷ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 105

od mechanizace spočívá práce skutečného umělce v nezaujatém hledání výrazových prostředků, které pomocí symbolů vyjádří běžné projevy našeho života. To od něj vyžaduje nezávislý, neomezený pohled na celý běh života. Jeho činnost je zvláště důležitá pro rozvoj skutečné demokracie, protože je prototypem „celistvého“ člověka; v určitém smyslu si může zachovat svobodu a nezávislost. Jeho intuitivní schopnosti mají sloužit jako protijed na přemechanizaci, pomoci vrátit naše životy do rovnováhy a humanizovat dopad stroje.”³⁸

---

³⁸ Gropius, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017, s. 107

6. Paul Goldberger: úvahy o architektuře, hlavní téze knihy „Why Architecture Matters“

6.1. Vztah kultury a architektury

Ve své knize Paul Goldberger hodně kritizuje moderní americkou architekturu. Předpokládám, že z následujících důvodů:

- Nedostatek pozornosti ke kontextu. P. Goldberger tvrdil, že mnoho moderních budov je navrženo izolovaně, bez ohledu na okolní kontext nebo potřeby komunity, ve které se nacházejí.
- Nedostatek lidskosti. Goldberger kritizoval moderní architekturu za to, že je příliš funkční a postrádá charakter nebo lidskost. Domnívá se, že budovy by měly být více než jen funkční prostory, ale měly by to být také místa, která inspirují a povznášejí lidského ducha.
- Nedostatek řemeslné dovednosti. Goldberger také naříkal nad ztrátou řemeslné dovednosti v moderní architektuře a tvrdil, že budovy jsou nyní více zaměřeny na náklady a efektivitu než na krásu a kvalitu.

Proto píše: *“Tyto stavby nejsou mistrovská díla a běda tomu, kdo se z důvodů politické korektnosti odváží tvrdit opak. Ale je nebezpečné nebrat je v úvahu. [...] Přesto mohou hodně napovědět o tom, jací jsme lidé a jaká místa raději vybavujeme. Kromě toho často plní své úkoly dokonale, bez ohledu na to, jak urážlivé je to pro většinu architektonických kritiků. Moderní bydlení ve Spojených státech je většinou ošklivé, ale velká část viktoriánského Londýna se současníkům zdála ošklivá. Prostota většiny našich staveb o nás pravděpodobně vypovídá tolik, co vypovídá architektura Říma nebo Paříže o kultuře, která ji vytvořila.”*³⁹ Tím pádem podle Paula Goldbergera architektura natolik vypovídá o kultuře, protože odráží hodnoty, přesvědčení a aspirace společnosti. Tedy architektura je více než jen funkční forma umění, ale je to také způsob, jakým se společnost vyjadřují a komunikují se světem. Goldberger věří, že způsob, jakým společnost navrhuje a staví své budovy a města, odhaluje mnoho o jejích prioritách a hodnotách. Například společnost, která si cení účelnosti a praktičnosti, může stavět funkční, užitkové budovy, zatímco společnost, která si cení krásu a tradice, může stavět zdobnější a dekorativní stavby.

---

³⁹ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 22-23

*“Architektura je nejúplnějším materiálním ztělesněním kultury země, dokonce úplnější než její vlajka.”*⁴⁰ Architektura tak slouží jako jakýsi vizuální jazyk, jehož prostřednictvím mohou společnosti vyjadřovat své hodnoty a identitu světa. Jako taková je důležitou součástí každé kultury a pochopení architektury společnosti může poskytnout cenný pohled na její historii, hodnoty a způsob života.

6.2. Architektura jako umění

Architektura je umělecká forma, protože zahrnuje vytváření prostorů, které jsou esteticky příjemné a funkční a které mají schopnost vyvolat emoce v těch, kdo je zažívají. Proto Goldberger věří, že dobrá architektura má moc obohatit naše životy a zlepšit náš pocit místa a že je důležitou součástí našeho kulturního dědictví. Architektura tady není jen o budovách a strukturách, ale o vytváření prostředí, které je pro lidi smysluplné a památné. Autor píše: *“Vynikající budova musí mít praktické využití, být spolehlivá a být mistrovským dílem.”*⁴¹ Tedy myslím, že Paul Goldberger nechce nutně říct, že všechny budovy musí být mistrovská díla, aby mohly být považovány za dobrou architekturu. Tvrdí však, že dobrá architektura má potenciál stát se mistrovským dílem v tom smyslu, že jde o umělecké dílo, které je vytvořeno s péčí a pozorností k detailu a které má schopnost vydržet zkouku časem. Předpokládám, že Goldberger má na mysli, že dobrá architektura by měla být schopna odolat zkoušce času a zůstat relevantní a smysluplná pro budoucí generace. Autor věří, že za mistrovská díla jsou považována ta, která jsou schopna dosáhnout této úrovně nadčasovosti a relevance budov svým návrhem, materiály a konstrukcí.

Tady se Goldberger znovu obrací na etickou funkci architektury: *“Architektura jako umění vzniká z touhy dosáhnout něčeho víc, než je řešení čistě praktických problémů. Tato hlubší touha je sama o sobě etickou funkcí, protože z toho vyplývá, že umění vyjádřené formou budovy není jen uměním pro umění, ale také pokusem o dosažení určitého společenského cíle. Ve skutečnosti je to pravděpodobně nejlepší možná definice etické funkce: když je architektura uměním, není to jen umění pro umění, ale také umění pro společenský cíl.”*⁴² Tedy myslím, že Goldberger chce říct to, že společenský cíl architektury by měl

---

⁴⁰ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 45

⁴¹ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 137

⁴² Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 97-98

spočívat v dopadu, který mají budovy a prostory na komunitu a širší společnost. Například architektura může být použita k řešení různých sociálních a environmentálních problémů nebo vytváření veřejných prostorů, které podporují sociální interakci a budování společnosti.

Kromě toho se společenský aspekt architektury týká kulturního a historického kontextu, ve kterém se budova nebo prostor nachází. Dobrá architektura by měla být citlivá ke kulturnímu a historickému významu lokality a okolí a měla by přispívat k celkové pohodě komunity, ve které se nachází. Celkově se společenský cíl architektury týká způsobů, jakými budovy a prostory slouží potřebám lidí a přispívají k celkovému blahu komunity.

6.3. Architektura jako prostor

Podle názoru P. Goldbergera je fasáda budovy pouze jedním aspektem jejího celkového návrhu, a přestože je jistě důležitá pro vytvoření vizuálního dojmu, je v konečném důsledku méně významná než prostory v budově, které lidé denně využívají. Goldberger věří, že prostory v budově a způsob, jakým jsou uspořádány a vzájemně propojeny, jsou tím, co dává budově její charakter a dělá z ní smysluplné a hodnotné místo: *“Je-li architektura vůbec schopna ponořovat do stavu podobného nirvāně, je to téměř jistě dáno prostorem, ve kterém se člověk nachází, nikoli fasádou, na kterou se dívá. [...] Člověk zažívá obdivnou zvědavost a snaží se mentálně rozebrat prostor na jednotlivé části, aby pochopil, jak architekt takového efektu dosáhl. Ale zároveň je v tomto prostoru šťastný a klidný, v takovém, jaký je. Když jsme uvnitř balancujeme mezi dvěma stavy: buď se snažíme pochopit, jak tento prostor funguje, nebo jednoduše vstřebáváme jeho energii, zatímco nás omývá ze všech stran.”*⁴³ Předpokládám, že autor chce říct, že návrh prostor budovy má silný vliv na lidi, kteří je používají, protože určuje způsob, jakým lidé vnímají budovu a vzájemně v ní komunikují. Způsob, jakým je prostor uspořádán, osvětlen apod., to vše může ovlivnit způsob, jakým se v něm lidé cítí a chovají, a tyto faktory mohou buď podporovat nebo bránit jejich schopnosti pracovat, učit se nebo prostě relaxovat. Navíc způsob, jakým jsou prostory v budově propojeny navzájem a s vnějším světem, může také ovlivnit způsob, jakým lidé budovu zažívají a jak s ní komunikují. Například budova, která je navržena tak, aby umožňovala

---

⁴³ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 222-223

dostatek přirozeného světla a výhledy na okolní prostředí, může být příjemnější a stimulující být uvnitř než budova, která je izolovaná a odříznutá od svého okolí.

*“Na světě neexistují dva lidé, kteří jsou schopni reagovat úplně stejně na ten či onen architektonický prostor.”*⁴⁴ Tedy myslím, že různí lidé mohou mít různé preference pro typy prostor, které považují za nejatraktivnější nebo nejpohodlnější. Někteří lidé mohou například preferovat otevřené, vzdušné prostory s dostatkem přirozeného světla, zatímco jiní mohou preferovat uzavřenější, útulnější prostory. Dalším faktorem může být účel prostoru: lidé mohou na prostor reagovat různě podle toho, co se od nich očekává, že v něm budou dělat. Například třída může studentovi připadat velmi odlišná než učitelé a konferenční místnost může mít pro účastníka velmi odlišný pocit než pro osobu, která schůzku vede. Minulé zkušenosti lidí s prostory navíc mohou ovlivnit jejich reakce na ně. Také někdo, kdo má například negativní zkušenosti v malých, špatně osvětlených prostorách, se v podobných prostorách může v budoucnu cítit nepříjemně, i když jsou dobře navržené a funkční. A konečně, fyzické a emocionální stavy lidí mohou také ovlivnit jejich reakce na prostory. Celkově existuje mnoho faktorů, které mohou ovlivnit způsob, jakým lidé reagují na prostory, a často je to kombinace těchto faktorů, která určuje jejich celkový zážitek z těchto prostorů.

Architektonický prostor je důležitý pro Goldbergera z ještě jednoho důvodu: *“Když stojíme na místě a díváme se na stavbu zvenčí, můžeme diskutovat o její proporcích, materiálech, měřítku a kompozici, ale v podstatě zůstává čistě dvourozměrným zážitkem. Prostor přidává třetí dimenzi a pohyb prostorem přináší do naší zkušenosti čtvrtou osu souřadnic, osu času.”*⁴⁵, o tomto rysu architektury Goldberger píše v další části.

6.4. O čase

*“Není tak důležité, že rodokmen středověké vily sahá do jednoho století a modernistická vila do jiného. Dnes budou obě odkazovat do minulosti.”*⁴⁶ Podle Paula Goldbergera budovy mohou nás zavést do minulosti. Předpokládám, že například budova, která je navržena v tradičním nebo historickém stylu, může vyvolávat pocit minulosti a

⁴⁴ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 226

⁴⁵ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 246

⁴⁶ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 368

vytvářet spojení s historií místa, kde se nachází. Kromě toho mohou materiály a techniky používané k výstavbě budovy také vytvářet pocit spojení s minulostí. Například budova, která je vyrobena z tradičních materiálů nebo technik, může působit autentičtěji a zakořeněna v minulosti než ta, která je vyrobena pomocí moderních materiálů a technik. A konečně, k pocitu spojení s minulostí může přispět i samotná historie budovy: události, které se v ní odehrály, lidé, kteří ji používali, a změny, kterými v průběhu času prošla. Goldberger věří, že budovy mohou hrát důležitou roli v tom, že nám pomohou pochopit a ocenit minulost, a že mohou být důležitou součástí kulturní a historické struktury místa, ale také uvádí, že *”Ve skutečnosti nic na světě není mimo čas. Každá věc nám říká něco o době, ve které byla vyrobena, a určitým způsobem nám umožňuje pochopit, o jakou dobu se jednalo. Jedním z charakteristických rysů skvělé nebo i dokonce velmi dobré architektury je, že její význam přetrvává dlouho svou dobu, ale to vůbec není totéž jako „překonat svou dobu“.*“⁴⁷

Podle P. Goldbergera se architektura může v průběhu času měnit. Jedním ze způsobů, jak se může architektura měnit časem, je postupný vývoj stavebních stylů a forem, jak se objevují nové nápady a technologie a jsou začleňovány do návrhu budov: *“Technologický pokrok také hraje obrovskou roli při určování povahy architektury své doby. Lidé vždy stavěli to, co jim technologie umožňovala, ať už to byly řecké sloupy, římské akvadukty, létající pilíře, které podpíraly zdi gotických katedrál, vysoké kopule renesančních kostelů nebo ocelové rámy, které umožňovaly vznik mrakodrapů.*“⁴⁸ Například zavedení nových materiálů nebo stavebních technik může ovlivnit způsob, jakým jsou budovy navrhovány a stavěny, což vede k vývoji nových architektonických stylů a forem. Dalším způsobem, jak se může architektura změnit, je přizpůsobení stávajících budov novému využití a potřebám. Například stará průmyslová budova může být přeměněna na muzeum nebo bývalá kancelářská budova může být přepracována na obytnou budovu: *”Nemá smysl snažit se uchovat „duch místa“, pokud se život na tomto místě nenávratně změnil“, psal sir John Summerson a měl samozřejmě naprostou pravdu.*“⁴⁹ Celkově se Goldberger pravděpodobně domnívá, že architektura se neustále vyvíjí a mění v reakci na potřeby a okolnosti lidí, kteří ji používají, a že tento proces je důležitou součástí toho, co dělá architekturu smysluplnou a hodnotnou.

---

⁴⁷ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 354

⁴⁸ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 374

⁴⁹ Goldberger, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017, s. 385

7. Závěr

„Scope of Total Architecture“ Waltera Gropia se zaměřuje na přístup k architektuře podle filosofie Bauhausu, hovoří o principech integrace všech umění, včetně architektury a myšlenky „Totální architektury“, což znamená, že by měly být brány v úvahu všechny aspekty života lidí a návrhu, od dispozičního řešení budovy až po nábytek a dokonce i grafiku. Walter Gropius jako architekt měl pravděpodobně více praktický přístup k architektuře. Gropius věřil, že dobrý návrh by měl vycházet z hlubokého porozumění materiálům, technologiím a stavebním technikám. Jedním z hlavních principů architektonické filosofie Gropia je myšlenka, že forma má následovat funkci. Tím pádem návrh budovy by měl vycházet z jejího zamýšleného účelu a potřeb lidí, kteří ji budou používat. To znamená, že funkční a technické požadavky budovy by měly určovat její návrh a estetiku. Pro Gropia bylo především důležité vychovat takového specialistu, který by splňoval všechny požadavky moderního rytmu života a dokázal vytvořit prostory, které tomuto rytmu odpovídají. Podle Waltera Gropia dobrý i funkční návrh by měl být přístupný všem, nejen bohatým lidem.

Na druhou stranu „Why architecture matters“ Paula Goldbergera se zabývá širokým pohledem na architekturu a její dopad na kulturu a společnost. Podle Goldbergera architektura není jen o navrhování budov, ale také o tom, jak utvářet naše chápání a prožívání světa. Tvrdí, že dobrá architektura může pozitivně změnit život lidí a že je nezbytná pro blahobyt a prospěch měst a komunit. K ilustraci svého pohledu používá několik případových studií a poskytuje kritickou analýzu různých architektonických hnutí a významných budov. Jako kritik architektury a novinář měl pravděpodobně více analytický a kritický pohled na architekturu. Dívá se na architekturu spíše z historického kontextu a z pohledu pozorovatele. Podle Goldbergera architektura je nezbytná pro lidskou zkušenost, protože utváří vybudované prostředí, ve kterém existujeme. Argumentuje tím, že architektura má moc tvořit a definovat naše okolí, ovlivňovat, jak se pohybujeme prostorem, jak se vzájemně ovlivňujeme a jak zažíváme svět kolem nás. Také věří, že architektura je odrazem kultury, společnosti a historie a že hraje zásadní roli při utváření charakteru a identity místa.

Stručně řečeno, „Scope of Total Architecture“ od Waltera Gropia je kniha, která představuje filosofii a myšlenky o architektuře se zaměřením na školu Bauhaus a principy „Totální architektury“. „Why Architecture Matters“ od Paula Goldbergera je naopak širší a více analytická kniha, která se zabývá architekturou a jejím dopadem na kulturu a společnost a

argumentuje pro důležitost architektury. Zatímco Gropius i Goldberger sdílejí zájem a starost o architekturu, názory Gropia se více zaměřují na praktický návrh a realizaci budov, zatímco Goldbergerovy názory jsou více zaměřeny na kritickou analýzu a pozorování.

Po provedení komparativní analýzy ve své práci jsem došla k závěru, že přístupy autorů k mnou zvolené problematice jsou velmi odlišné. Ale přestože se přístupy autorů k architektuře velmi liší, jejich názory na to, proč architekturu potřebujeme, se mi natolik nezdají různými.

Z myšlenek a přesvědčení Waltera Gropia o architektuře však lze vyvodit, že Gropius věřil, že dobrá architektura a návrh může přispět především ke šťastnému lidskému klimatu. Podle Gropia architektura, která je vhodná pro zamýšlené použití, efektivně využívá zdroje a poskytuje fyzickou a duševní pohodu, může přispět k štěstí a pohodě lidí. Jako pro zakladatele školy Bauhaus pro něj bylo důležité, aby budoucí architekti pochopili, jak navrhovat budovy, které budou splňovat potřeby lidí, kteří je budou používat, a jak vytvořit prostory, které jsou přístupné a inkluzivní pro každého. Tento holistický přístup pravděpodobně může zajistit to šťastné lidské klima. Aby architekti ovlivnili životy lidí a zlepšovali svět, ve kterém žijí, měli by rozumět nejen technickému a funkčnímu rozměru návrhu ale také emocionálnímu a sociálnímu. Je důležité poznamenat, že Gropiovy myšlenky jsou formovány také dobou, ve které žil, a jeho hlavním cílem bylo poskytnout řešení nedostatku dostupného a vysoce kvalitního bydlení a dalších veřejných budov především pro dělnickou třídu.

Pro Paula Goldbergera je zase důležitá citová vazba člověka a architektonického prostoru, protože architektura může vyvolat pocit místa, sounáležitosti a dokonce utvářet naši identitu. Goldberger tvrdí, že architektura by měla být více než jen funkční nebo technicky dobře postavená, ale také esteticky příjemná, smysluplná a schopná vyvolat emoce. Naznačuje, že architektura se dotýká lidských emocí, vzpomínek a snů. Paul Goldberger věří, že architektura je emocionálně důležitá, protože má sílu vyvolat v lidech silné emocionální reakce a může utvářet způsob, jakým se cítíme, myslíme a komunikujeme s ostatními, a to díky své schopnosti podporovat pocit společenství a sounáležitosti, vyvolává také pocity nostalgie a odráží hodnoty a touhy společnosti.

Nakonec ale můžeme oba závěry zkombinovat, abychom pochopili, že pro oba autory je důležité ono emocionální spojení člověka s architekturou. Protože pouze pozitivní emoce,

keré člověk prožívá v konkrétním architektonickém prostředí , u něj mohou vytvořit pocit štěstí.

Nyní, po prostudování přístupů autorů, bych se ráda pokusila samostatně odpovědět na otázku, proč architekturu potřebujeme? Architektura neposkytuje jen bydlení a přístřeší. Vytváří také zvláštní atmosféru, náladu a estetické potěšení. Architektura má historickou hodnotu a v lidských myšlenkách vyvolává nezapomenutelné vzpomínky. Její kouzlo spočívá v tom, že architektura nám dává výrazný pocit pohodlí, bezpečí a navíc nám dává zvláštní pocit, že se denně procházíme ulicemi, které kdysi procházeli naši předkové, kteří žili dávno před naším narozením. Architektura je duší každého místa, ať už je to obrovská metropole nebo jednoduché provinční město. Architekturu potřebujeme, protože tvoří bytost člověka, která pak určuje jeho vědomí. Vzbuzuje lásku ke kráse. Může náš život učinit pohodlným a příjemným, nebo ho může poškodit. Architektura je jako hudba pro oči, vytvořená a zmrazená v prostoru. Ale pokud lze hudbu prostě vypnout, když se nám nelíbí, pak architekturu vypnout nemůžeme, protože nevyhnutelně zůstává na svém místě.

8. Bibliografie

GROPIUS, Walter. *Krug total'noi arhitektury*. Moskva: Ad Marginem, 2017. ISBN 978-5-91103-387-3.

GOLDBERGER, Paul. *Zachem nuzhna arhitektura*. Moskva: Strelka Press, 2017. ISBN 978-5-906264-70.

GROPIUS, Walter., 2021. *Scope of total architecture* . [S.l.]: ROUTLEDGE.

GOLDBERGER, Paul., 2009. *Why architecture matters*, New Haven: Yale University Press.

HARRIES, Karsten a Martin POKORNÝ. *Etická funkce architektury*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2011, 439 stran : ilustrace ; 22 cm. ISBN 978-80-87164-97-6.

LOOS, Adolf, Michael MITCHELL a Adolf OPEL. *Ornament and crime: selected essays*. [1st ed.]. Riverside: Ariadne Press, 1998, 204 p. ISBN 1572410469.

WRIGHT, F. Lloyd. (1932). *The disappearing city*. New York: W. F. Payson. [online] Dostupné z <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015047936219&view=1up&seq=4>

CHURCHILL, Winston. *Addressing the English Architectural Association*, 1924. [online] Dostupné z <https://jemastl.com/2015-2-16-was-winston-churchill-an-architect/> .

PROJECTS, C.to W. (2022) *Architectural theory*, Wikipedia. Wikimedia Foundation, Inc. [online] Dostupné z https://translated.turbopages.org/proxy_u/en-ru.ru.087c21e3-63bac6b6-fb9d9719-74722d776562/https/en.wikipedia.org/wiki/Architectural_theory (Accessed: January 8, 2023).

LE CORBUSIER. *Arhitektura XX Veka*. Moskva: Progress, 1977. [online] Dostupné z http://kitab.ttnda.az/upload-files/books/09/1146/arxitektura_20_veka.pdf

LE CORBUSIER. *Kogda sobory byli belymi. Puteshestviye v kraj nereshitel'nykh lyudej*. Moskva: Ad Marginem, 2018. [online] Dostupné z <https://ru.bookmate.com/books/glhng1VA>

WRIGHT, F.L. (2017) *An organic architecture: The Architecture of Democracy*. London, UK: Lund Humphries.

Laban could dance off with prize. The Guardian. Guardian News and Media, 2003. [online] Dostupné z <https://www.theguardian.com/society/2003/sep/12/urbandesign.arts> (Accessed: January 8, 2023).

SARDAROV, Armen. *Arhitektura kak protsess (o problemah razvitija arhitekturnoi nauki)*. Arhitektura i stroitel'stvo №4, 2011. [online] Dostupné z <https://ais.by/journal/13199>

GROPIUS, Walter. *What is architecture?* Berlin, 1919, [online] Dostupné z <https://designmanifestos.org/walter-gropius-what-is-architecture/>

KOOLHAAS, R. & OGROCKÝ, J., 2007. *Třeštící New York: retroaktivní manifest pro Manhattan*, Praha: Arbor vitae.

DE BOTTON, A., 2006. *The architecture of happiness*, London: Hamish Hamilton an imprint of Penguin Books.

KRATOCHVÍL, P. & SENNETT, R., 2012. *Architektura a veřejný prostor: texty o moderní a současné architektuře IV*, Praha: Zlatý řez.

AMBROŽOVÁ, Z., 2014. *Veřejný prostor jako počín tvůrce. Urbanismus a územní rozvoj*, p. Ilustrace.

ORLOV, J. *Evoljutsiya arhitektirnykh teorii: ot utopiy XX veka k sovremennym metodam prognozirovaniya buduschego.* [online] Dostupné z <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-arhitekturnyh-teoriy-ot-utopiy-hh-veka-k-sovremennym-metodam-prognozirovaniya-buduschego>

GALANINA, A. (2020) *Walter Gropius - osnovatel bauhausu i pervoprohodets modernizma*, Losko. [online] Dostupné z <https://losko.ru/walter-gropius/> (Accessed: January 11, 2023).

KOLAREVIC, B., 2014. *Why We Need Architecture of Tolerance.* Architectural design, 84(1), pp.128-132.

LYU, F., 2019. *Architecture as spatial storytelling: Mediating human knowledge of the world, humans and architecture.* Frontiers of architectural research, 8(3), pp.275-283.